ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 382
Субота, 25 априла 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

НЕ! ЗАР ЈЕ НОАХИМ ПОЛУДЕО?
УСУЂУЈЕ СЕ ДА ВРЕЂА БОГОВЕ!
ТИ ЉУДИ СУ ИЗДАЈНИЦИ НЕ БОГОВИ! УХВАТИТЕ ИХ!

МОРАЋЕШ ПРВО НАС УБИТИ!

СТАНИТЕ! НЕЋЕМО ДОЗВОЛИТИ ДА ДОЂЕ ДО КРВОПРОЛИЋА! ПОЋИ ЋЕМО... ДОБРОВОЉНО!

АЛИ, ЗНАЈТЕ СВИ ДА НЕ ТРЕБА ЗАУВЕК ДА ОСТАНЕТЕ РОБОВИ У ОВОЈ КРАЉЕВИНИ БЕЗ ВАЗДУХА!
УМУКНИ! УХВАТИТЕ ТОГ НИТКОВА!

ПРИЧЕКАЈТЕ, ВОЈНИЦИ! И ВИ МОЖЕТЕ ДА БУДЕТЕ СЛОБОДНИ! КУГЛА КОЈА ЈЕ НАС ДОВЕЛА ОВАМО ДОЛЕ, СВЕ ВАС МОЖЕ ОДНЕТИ У ОНАЈ СВЕТ ГОРЕ!
ОН ЛАЖЕ!

ОНАЈ СВЕТ ГОРЕ! ЗАР ЈЕ БОГ ДОШАО ДА НАС ОСЛОБОДИ?
КЊИГА ИНКАЛА КАЖЕ ДА ЋЕ ТАЈ ДАН ДОЋИ!
НАРЕЂУЈЕМ ДА УЋУТКАТЕ ИЗДАЈНИКА!

ГОСПОДАРУ! ТИ НАМ НАРЕЂУЈЕШ ДА УХАПСИМО БОГОВЕ КОЈИ СУ ДОШЛИ ДА НАС СПАСУ! НЕ УСУЂУЈЕМО СЕ!
БОГОВЕ? ТО СУ ИЗДАЈНИЦИ КОЈИ СУ ДОШЛИ ДА НАС УНИШТЕ!

АКО СУ БОГОВИ, НЕКА НАМ ТО ДОКАЖУ... У АКВАЗЕУМУ! ВИДЕЋЕМО ДА ЛИ ЋЕ СМЕТИ ДА ПРИХВАТЕ БОРБУ!

ДА... НЕКА ТО БУДЕ ПРОВА!

ОДЛУЧЕНО ЈЕ! АКО СУ БОГОВИ НЕКА ТО ДОКАЖУ У АКВАЗЕУМУ!
ДА! БОГОВИ ЋЕ СВАКАКО ИЗДРЖАТИ БОРБУ!

У овом броју:

- РАЗБАЦАНО БЛАГО
- НАСРЕД УЗБУРКАНОГ МОРА
- КОЛОРАДОСИ

СТРИПОВИ: Бим челик, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, Успавана лепотица, Велики Алек и Сима Зима.

Т.-23/59

ТУ САМ...

Све невоље овог мачета су у његовој првој смелости. Играло се, играло и најпосле скочило у стаклену вазу. Ужива и као да каже: „Ја сам ту, и ту остајем". Али, није свесно како ће да се извуче а да вазу не сломије, као и да тај немирлук може да се заврши и батинама.

Колорадоси ИЗУМИРУ

Недавни написи једног америчког путописца поново су скренули пажњу публике и научника на необично племе урођеника које живи у држави Еквадору. Његово име је Колорадос што на шпанском значи „обојени". Тај назив урођеници су добили од конквистадора зато што су своју кожу и косу бојили црвеном бојом.

Племена са територије Еквадора претстављају давнашњу етничку целину. Сматра се да су преци ових урођеника населили своју постојбину још пре Караса и Квитоса који су претходници Инка у Перуу. Кад су у Јужну Америку дошли бели људи, неки од ових „главосеча" побегли су ка истоку и сакрили се у густе прашуме, док су се други населили између мора и Анда, у пределу који носи назив Есмералда. Данас, Колорадоси су на путу да изумру, али каквим су животом они живели?

Маркиз од Вавренa, један од најпознатијих модерних истраживача Јужне Америке, оставио је највише података о Колорадосима док су они насељавали област са неколико села. Ако би их човек посматрао из далека, учинило би му се да су се накарадно обукли. Прво што би пало у очи био би светлоцрвени турбан на глави. Уствари, тај чудни турбан била је њихова фризура која је личила на натучену кошницу. Сама коса бојена је црвеним соком из бобица које Индијанци зову ачиота. Пошто се у течност стави маст, или нешто што је слично вазелину, да би се она стврдла, коса се њоме мазала и бојила. На крају, „фризура" се уоквиравала памучном белом траком. За време празника, док траје народно весеље, у косу су забадана разнобојна птичја пера.

Бојом ачиоте Индијанци племена Колорадос украшавали су лице и цело тело у виду црвених трака. Кад је маркиз од Вавренa живео међу њима целокупно становништво је ишло обнаженог горњег дела тела. Међутим, данас су Колорадоси покривени и воле да облаче одела од тканина јаких, контрастних боја.

Њихови врачи уживали су велики углед и међу белим становништвом. Лечили су искључиво помоћу трава, али своју професионалну тајну нису никому одали, мада су им даване приличне суме златног новца. Лечење се такође састојало и од магија. Зна се да су у извесним случајевима употребљавали сок од лијане ајаваска у коме има састојака за успављивање. Маги су давали болесницима ајаваску да би дозвали „духове". Пошто би тако успавали оболелога, врачи би и сами узимали исти лек, падали би у транс и помоћу гудала производили звуке који доносе оздрављење.

Бели људи који су пробали ову дрогу, изјавили су да

су имали страшне снове, на пример, да се налазе окружени змијама. Неки од њих осећали су се касније угодно, као после узимања извесних алкалоида.

Као што се из овога види, племе Колорадос претстављало је занимљиву скупину људи и захвалан материјал за научна испитивања. Али, шта они претстављају данас? Последњи Колорадоси збили су се у шуму и нема их више од 400 до 500. Живе мирно, нису више „главосече" и сваког госта дочекују мирољубиво. Но то не значи да су сасвим напустили старе обичаје. Делимично се још њих придржавају, али треба бити велики домишљан и искусан етнолог па да их човек открије. Према спољном изгледу, они се носе као и Европљани. Чак веома воле да играју „кошарку". Вођа њихове екипе није нико други него маг главом. Обучен је као сваки бели играч кошарке, али чланови тима обнажени су изнад паса и, што је најзанимљивије, њихова фризура задржала је традиционални изглед.

По свему судећи, племе Колорадоса неће преживети двадесето столеће. Угасиће се као и толика друга индијанска племена.

Аљехин и памћење

Александар Аљехин, светски шампион који је најдуже носио ту титулу, често је причао пријатељима како је у младости много патио због оштрине свога ума. По казивању самог Аљехина, њему се све урезивало у памћење, чак и преко његове воље.

Тако, например, кад би шетао улицама неке непознате вароши запажао је све око себе: не само зграде, него и појединe људе. Све је то по неколико дана оптерећивало његове мисли.

Славни руски шахиста поткрепио је то и живим причама које су остале забележене у многим светским часописима:

— Још 1919 године, када сам био у државној школи за кинематографију у Москви, ушао је у зграду један четрдесетогодишњи човек, чије лице није било нимало карактеристично. Своју шубару је оставио и упутио се право према мени замоливши ме да му кажем где се налази један професор.

— Врло радо, грађанине Полуjекту — одговорио сам му.

— Ми се изгледа познајемо, само да се сетим одакле, — рекао је у недоумици човек.

— Пре четири месеца, 17 августа ви сте ушли у једну

апотеку, — објасни му Аљехин. Купили сте лек за вашу ћерчицу Ану, ако се не варам, којој је тада било шест година. Ја сам стајао иза вас у реду и мада нисам желео да слушам ваш разговор са апотекаром ипак сам га у целости чуо.

Посетилац протрља очи и рече:

— Да, тако је било.

— Сећам се да сте имали цвикере, као и то да је ваш буђелар био од сиве коже, — додаде Аљехин.

— Све је тачно, — изненађено је потврдио Полујект.

☆

Другом приликом Аљехин је поред других гостију био у посети код свог професора. Неко из друштва предложи да Аљехин нешто прочита како би проверили гласове о његовом необичном памћењу.

Домаћин извади из библиотеке једну књигу, отвори је и додаде Аљехину. Текст је био превод готово непознатог шпанског писца. После неколико минута Аљехин врати домаћину књигу коју је први пут држао у рукама. Затим устаде и изговори текст целе једне странице, без иједне једине грешке.

☆

Иначе, Аљехин је могао по сећању да обнови све веће шах-партије које су одигране за последњих 60 до 70 година. И то не само да је умео да постави фигуре и знао извесне потезе већ се сећао често и читавих партија.

Феноменално памћење омогућило је Аљехину да држи рекорд и у симултаним партијама на више табли. Тако је он 1932 године одиграо у Чикагу, једновремено 32 партије на слепо и то против јаких противника, што је претстављало праву сензацију за све шахисте света.

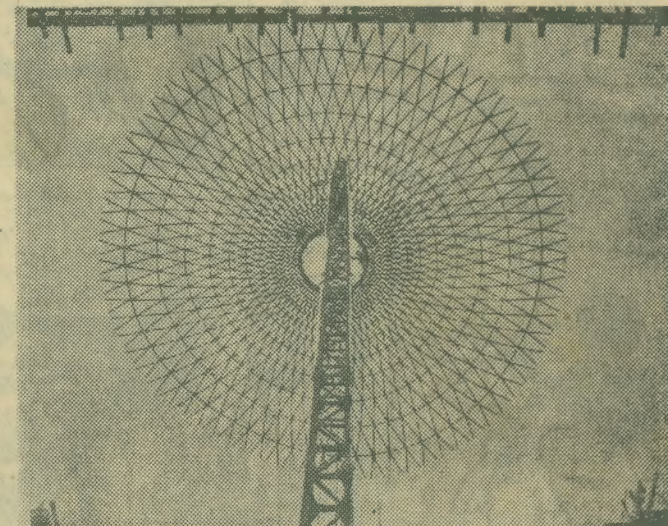

Ова чудна фигура је челични костур (арматура) кружног павиљона који ће бити изложен септембра ове године на Интернационалном сајму у Брну (Чехословачка). Ова грађевина ће заузети површину од 18.000 квадратних метара.

И сада савремен

Ко би рекао да су неке мисли грчког филозофа Платона који је живео у Атини од 427—347 године пре наше ере и данас интересантне.

Навешћемо само две:

По његовом мишљењу музика је драгоцена уметност, која не само што оплемењује осећања и карактер, већ одржава и васпоставља здравље. Чак има улогу исцелитеља. (О утицају музике на човеково расположење, па посредно, и на здравље све се више говори у последње време). Платон јој приписује и већи значај јер према његовим речима, кад би се изменила врста музике, променили би се и основни закони те државе.

Он даље каже да прекомерно бављење музиком може да буде исто толико штетно као и сувишно телесно вежбање. Прво — начини човека мекшим него што треба, док друго учини да он постане чак и груб. Склад и равнотежа су његова правила.

Зар вам се не чини да сте недавно чули или прочитали негде баш ове речи: Сваком детету треба пружити исте могућности за образовање. Не може се унапред знати где ће избити светлост обдарености или генија. Зато се она мора непрестано и непристрасно тражити свуда — у сваком друштвеном кутку и у свакој раси. Први корак ка томе јесте опште образовање.

А ипак, ово је Платонова мисао.

Х. М. СТЕНЛИ

Живот Стенлијев био је пун авантура, али не и љубави. Оженио се тек 1890 године са Дороти Тенант. Њена оданост и разумевање донели су мир и сталоженост већ уморном човеку. Када су усвојили сина Дензила потпуно се посветио породици. Болестан а више и не млад он се повукао иако му је на све стране била указивана почаст.

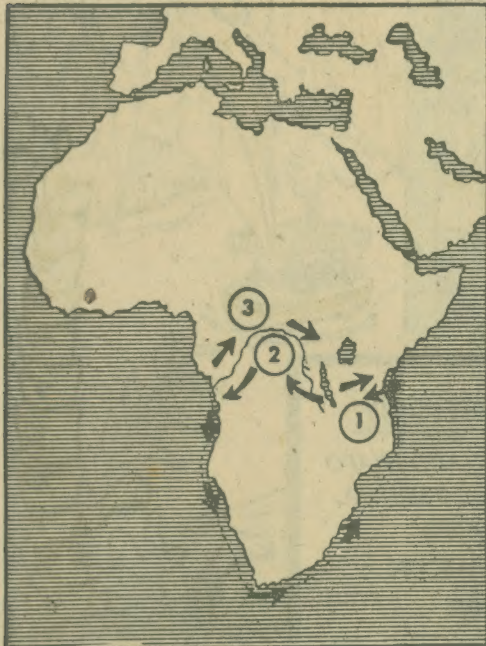

Многи тврде да је Стенлијева заслуга у откривању Африке већа него иједног истраживача. Први је он скренуо свету пажњу на афрички континент и на његове огромне могућности. Цртеж приказује крајеве које је обишао трагајући за Ливингстоном (1), затим путеве његове експедиције 1874 (2), под 3 је означен пут експедиције из 1887 године.

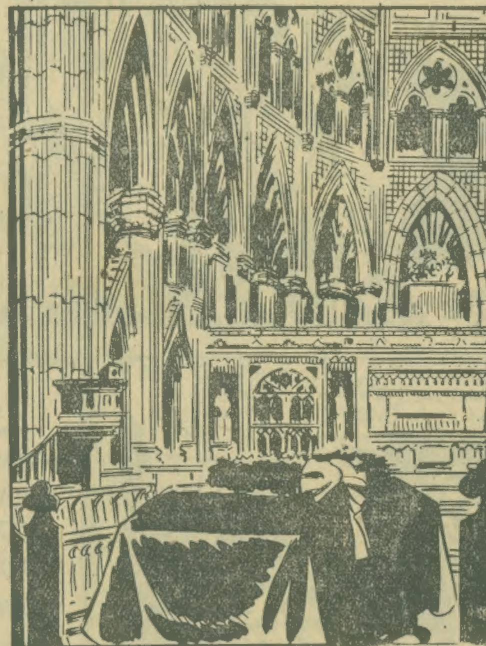

Његове последње године биле су веома тешке. Потпуно је био оронуо од маларије. Једино је пажња његове жене чинила да му живот буде бар сношљив. Стенли је умро 10 маја 1904 године, када му је било 63 године. Тако је завршен животни пут једног од највећих истраживача света. Сахрана је обављена уз почасти у Вестминстерској катедрали.

(Крај)

ОД ПРЕСЛИЦЕ ДО РАКЕТЕ

Данас се говори о ракетама као модерном ратном оружју, ракетама које служе за избацивање вештачких земљиних сателита или за борбу против лавина. Али, сама реч „ракета" није ни издалека толико савремена као што је случај с предметима које означава. Она потиче још из времена кад су куће осветљаване лучем и лојаницама при чијој су слабој и дрхтавој светлости седеле жене и преле вуну.

Стари немачки израз за преслицу — „рокен" — продро је у многе европске језике. Италијани су га преиначили у „рока". Од италијанских преља ту реч су преузели ренесансни пиротехничари да би њоме означили прскалице за ватрогасце. Наиме, те прскалице су својим обликом потсећале на мале прскалице — „рокете".

Пиротехничка вештина, а с њом и реч „рокета", проширила се из Италије по читавој Европи. „Рокета" се тако вратила и у своју домовину Немачку само у измењеном облику и са другим значењем.

Од прскалице, која се захваљујући „сопственој ватри" подиже у ваздух, назив „ракета" прешао је и на ракете помоћу којих је савремена техника већ почела освајање васионе. Многи од данашњих конструктора ракета можда никад нису ни видели преслицу и вероватно им никад не би ни пало на памет да између ње и својих ракета траже неку везу или сличност. А та веза ипак постоји, али она занима само стручњаке који се баве проучавањем језика.

*

РАСАД ИЗНЕНАЂЕЊА

Комисија за атомску енергију у САД пустила је у продају кесице са „расадом изненађења". Семе разног биља

пре но што је пуштено у продају подвргнуто је атомском зрачењу тако да су у њему изазване генетичке промене, али на омоту није назначено у коме ће се правцу развијати будућа биљка. Купац узима кесицу у којој је, рецимо, семе парадајза и са великим нестрпљењем чека да се биљка развије. Тада тек одгајивач може да види да је његов парадајз добио облик кобасице, да краставац личи на паприку и томе слично. Иако је извршено зрачење, расад наравно није опасан, јер семе није радиоактивно.

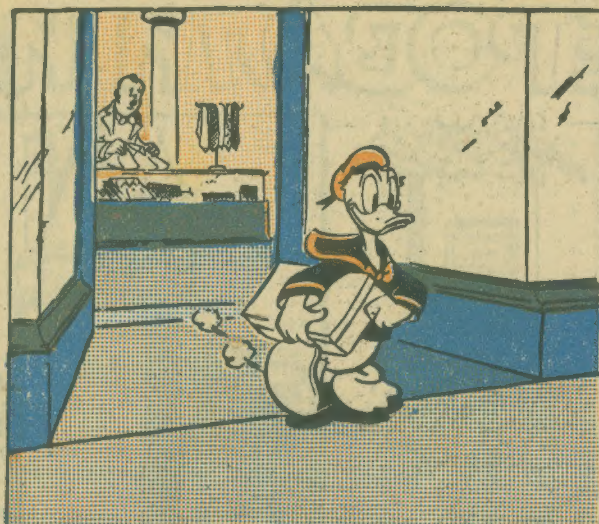

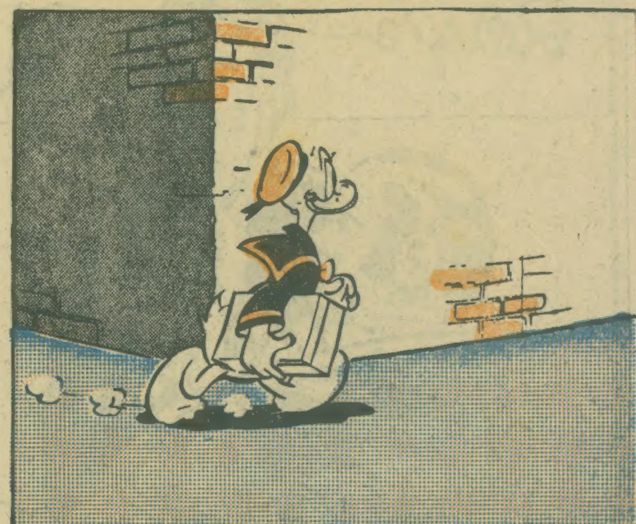

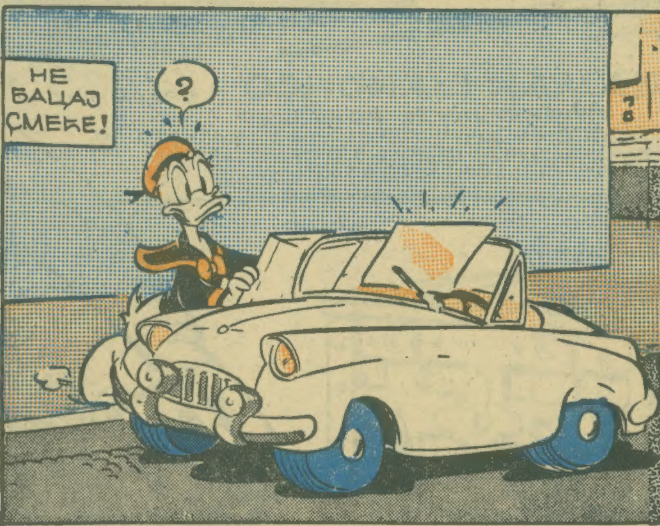

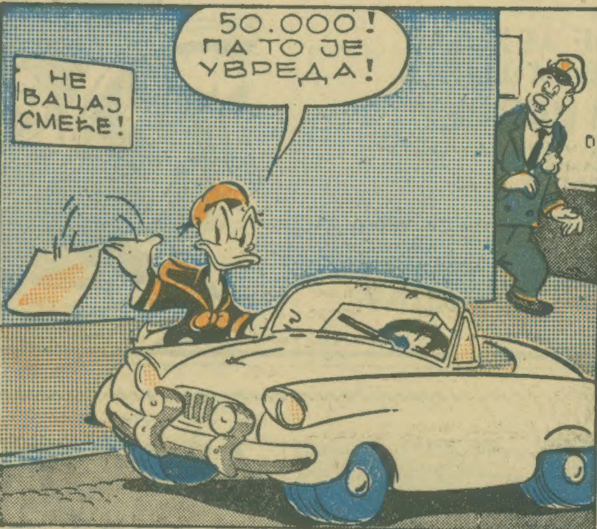

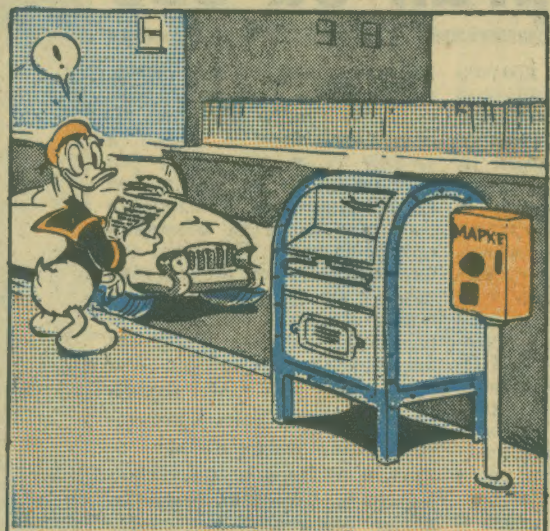

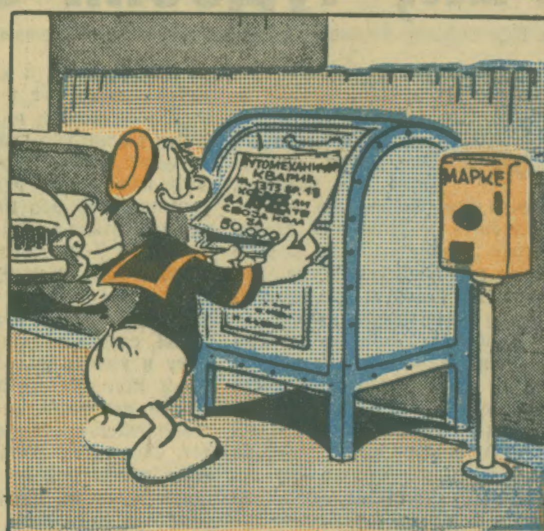

ОДЕЛА ОД ПАУЧИНЕ

Нити од којих паук испреда своју мрежу толико су танке да их је потребно хиљаду, а код неких врста и четрнаест хиљада, да би се добила нит дебела као влас са човечије главе. Усто се свака таква нит састоји од стотине појединачних влакана која се излучују из ситасто распоређених жлезда и која паук својим ногама упреда у једно. Мрежа једног паука-крсташа садржи око 50 метара паучинасте нити. Да би је исплео, потребно му је нешто мање од 40 минута. Ако му неко оштети мрежу паук је у стању да је, без узимања хране, једно за другим четири пута оправи. Стари Египћани умели су да од паукових нити праве хаљине. Таква једна хаљина могла се читава провући кроз обичан прстен, а упркос издржљивости тканине била је толико лака и танана да би се, распрострта по ливади, тешко могла приметити.

Многима можда није познато да паучина исплетена на дрвећу може да послужи уместо компаса. Наиме, она се увек налази на јужној страни дрвета.

*

„Химна петролеју"

У Бразилији је специјална државна комисија изабрала нову националну химну. То је композиција познатог бразилијанског композитора Силвија Диодосија де Мао, коју је он назвао „Химна петролеја".

ЏИНОВСКИ ПОСАО

За једну „радну сезону", која уствари траје око седам дана, гусеница јапанске свилене бубе испреде нит дугу 900

метара. То је отприлике 30.000 пута више но што износи дужина њеног тела.

НЕСАВЕСНА ДОМАЋИЦА

Распрострањено мишљење да је већина научника далеко од стварног живота и да они немају смисла за практичне ствари, почива уствари на заблуди, — тврди Глен Сиборг, декан Калифорниског универзитета. Као потврду за то своје мишљење Сиборг износи један пример из живота шведског атомисте и носиоца Нобелове награде Карла фон Вевесија.

Као млад научник Хевеси је живео у једном пансиону чија је сопственица желећи да што више заради, својим станарима износила на трпезу јела у која је трпала остатке од претходног дана. Да би утврдио докле иде та њена спремност да им као свеже јело сервира разне отпатке, Хевеси је једног дана у комадић меса, који намерно није појео, ставио незнатну количину неке радиоактивне материје. Кад им је сутрадан сопственица пансиона изнела за ручак фаширане шницле, Хевеси је ставио крај свог тањира Гајгеров бројач који је сместа стао да откуцава. Остављени комад меса из Хевесијевог тањира био је, значи, употребљен за справљање шницли. Истог дана пансион несавесне домаћице остао је без иједног абонирца.

*

Авионом у школу

На северу Шведске, све док атмосферске прилике не буду допустиле друга саобраћајна средства — саонице пре свега, школске ђаке превозе до школе специјални транспортни авиони а особито у области Јокмока.

Ripley's — ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

АЛЕН БРЕДЛИ (1818-1885)
ИЗ ВАШИНГТОНА
ПУСТИО ЈЕ РЕНСОНА КОЛА ТЕШКОГ 105 КИЛОГРАМА ДА МУ СЕ ОБЕСИ О БРАДУ — И ШЕТАО ЈЕ С ТИМ ТЕРЕТОМ СВЕ ДОК СЕ КОЛУ ОД УМОРА НИСУ УКОЧИЛЕ РУКЕ

СМЕ ЋЕ
НЕКА НАШ ГРАД БУДЕ ЧИСТ
У НЕОШУ (САД) КАНТЕ ЗА СМЕЋЕ УЛЕПШАВАЈУ БУКЕТИМА ЦВЕЋА

ТАМНЕ МРЉЕ
НА НОВОСНЕСЕНИМ ЈАЈИМА ПАТКЕ КО КОШИ МОГУ СЕ ОПРАТИ С ЉУСКЕ КАО СВЕЖА БОЈА

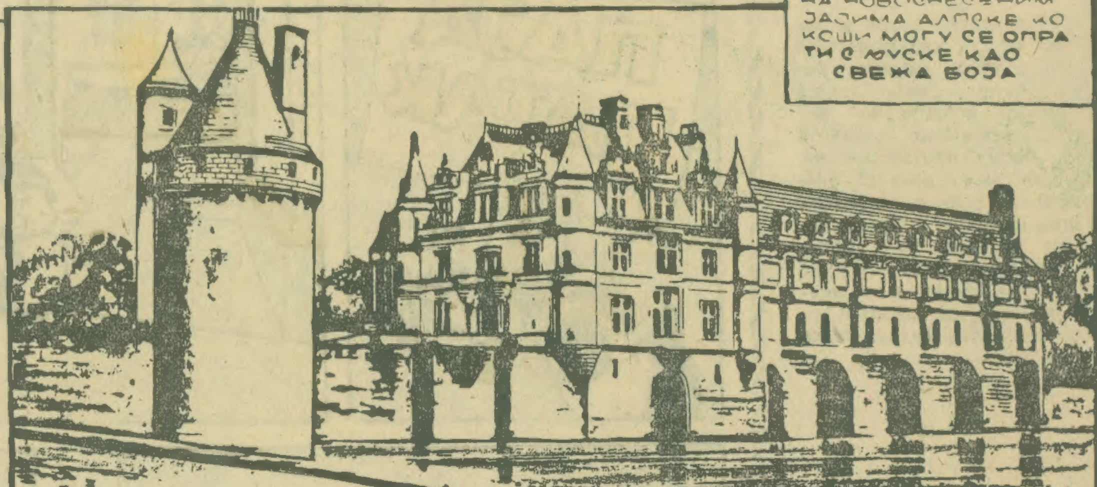

ЗАМАК ШАНОНСО У ФРАНЦУСКОЈ
ПРЕМОШЋУЈЕ РЕКУ ШЕР
ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА ТО ЈЕ БИО ЈЕДИНИ ПРЕЛАЗ ПРЕКО ШЕРА КОЈИ ЈЕ ИЗБЕГАО РАЗАРАЊЕ.

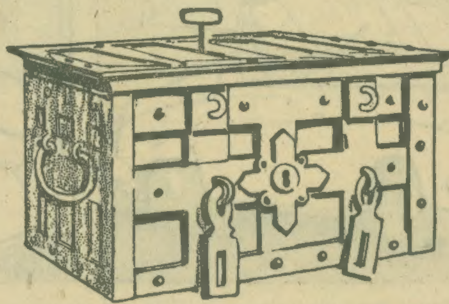

БОГАТСТВО КОЈЕ ЈЕ ЛЕЖАЛО ЗАБОРАВЉЕНО 80 ГОДИНА
ЈЕДАН ГВОЗДЕН КОВЧЕГ
ПУН РУБИНА И СМАРАГДА У ВРЕДНОСТИ ОД 600 МИЛИОНА ДИНАРА КОЈИ ЈЕ 1831 ГОДИНЕ ОСТАВИЛА ГРОФИЦА ПИМБРОК У ЈЕДНОЈ ЛОНДОНСКОЈ БАНЦИ
НИКАД НИЈЕ ЗАТРАЖЕН НАТРАГ
ГОДИНЕ 1911 БАНКА ЈЕ ВРАТИЛА ДРАГУЉЕ ТАДАШЊЕМ ВОЈВОДИ ОД ПИМБРОКА КОЈИ НИШТА НИЈЕ ЗНАО О ЊИХОВОМ ПОСТОЈАЊУ!

РЕП, чудесни орган за све

У животињском свету нема органа са разноврснијом наменом: реп служи као штит, или украс, за хватање, уместо покривача, као лепеза, складиште за гомилање хране, уместо лопате или као кормило, за терање мушица, као колевка али највише као врло осетљив орган за пипање.

Џиновским преисторијским гмизавцима — игванодонима, реп је служио као нека врста подупирача или допунске ноге. Код данашњих гмизаваца то је много ређи случај, мада се неки гуштери усправљају на задње ноге и тада им реп служи као ослонац. Мравоједи, када се усправе на задње ноге да би претражили мравињаке, као и кенгури који се крећу малом брзином, подупиру се репом.

Код врло ретке рибе „трипода" — познато их је само пет примерака — која живи на дубини од 3.000 до 4.000 метара и потпуно је слепа, продужеци бочних пераја слични реповима служе истовремено као нека врста антена и као подупирачи када се она у усправном положају одмара на дну мора.

Реп служи као главна моторна снага рибама код којих је, исто као и код птица, право кормило. Зар реп на авионима не претставља подражавање природе? Код сувоземних животиња које се крећу по дрвећу и чији скокови често личе на кратке летове, реп је главни орган, служи за кочење у ваздуху и уместо падобрана. Најбољи примери су веверице и летеће веверице код којих је сваки скок претворен у прави лет. Ову улогу репа код веверице приметили су још стари Грци јер су јој дали име „скиурос" од речи скиа — сенка и ура — реп. За њих је веверица била животиња која се за време лета налази у сенци свог репа.

Многе животиње које живе на дрвећу служе се репом као ослонцем и органом за хватање. Глодари, лемури а нарочито мајмуни служе се репом као ослонцем или га увијају око грана дрвећа и тако висе. То са нарочитим успехом чине неки амерички торбари. Занимљиво је да ниједна врста афричких мајмуна не користи реп на овај начин и да је то претежно привилегија мајмуна Новог Света. Нарочито су по овоме чувени „мајмуни пауци" којима врло дугачак реп служи као хватаљка и средство за љуљање.

АМЕРИЧКОМ МРАВОЈЕДУ ТАМАНДУУ РЕП СЛУЖИ ЗА ХВАТАЊЕ И ОСЛОНАЦ

Многим животињама реп је најглавније оружје у борби с непријатељем. Када је хладно или за време спавања лисице, пси чау-чау или ескимски пси увијају се у клупко, покривају нос репом и тако се греју. Топао ваздух из носа приликом издисања пролази кроз длаке репа, струји низ леђа и тако загрева животињу. Веверица покрива репом цело тело и када се склупча личи на праву лопту од крзна.

Када се бразилијански оклопник који личи на прасе или панголен (врста мравоједа — оклопника) нађу у опасности увијају се у оклопљени реп који им служи као штит. Код неких гмизаваца а нарочито риба, реп може да постане и оружје за напад. Подводни ловци у Средоземном Мору добро познају тзв. рибу пастенаг. Чим осети опасност она одапиње реп попут праћке и захвата непријатеља као шибом. Али то би било још слабо оружје да реп на врху нема и страховити бодеж који усто лучи отров, и то један од најопаснијих код морских животиња. Пастенаг може достићи тежину од 50 килограма, а његов рођак морски орао је чак и већи. Још је Плиније писао: „Нема ништа страшније од бодље која штрчи из репа пастенага. Тврда као челик она може бити дуга пет палаца а лучи смртоносни отров. Пробада човека као стрела, а ако се зарије у кору дрвета проузрокује његово сушење.

Код добро познатих шкорпија покретљиви задњи део — нека врста репа, наоружан је исто тако опасним отровом који претставља страх и трепет за путнике у тропским крајевима.

Али реп може да буде и диван украс: код пауна, рајских птица и птица-лира.

Лангусту (морски рак) реп служи као колевка. Женка у репу који држи уз своје тело, носи стотине хиљада јаја а махањем израслина на трбуху снабдева их водом и кисеоником. Великим отровним гуштерима са југозапада САД и из Мексика, реп служи као складиште хране. После дужег гладовања залиха се исцрпе и реп се потпуно смежура и смањи

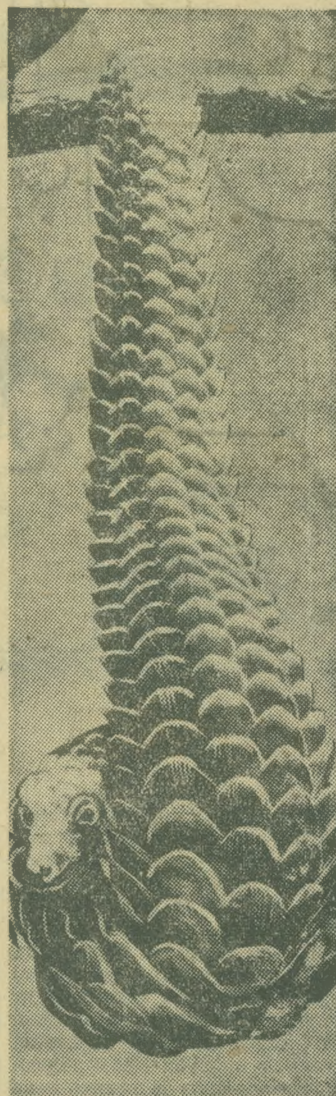

ПАНГОЛЕН

Неке овце из Средње Азије имају репове чија тежина може достићи 25 килограма. Да би им олакшали овај терет пастири им подмећу испод репова нарочите подлоге причвршћене за колица која овце вуку.

Најзад, терање мушица и других инсеката је најчешћа и најобичнија, иако врло значајна, функција репа код готово свих наших домаћих животиња.

ДВОСТРУКИ ПОДВИГ
једног ловачког пса

У даљој околини Париза — код Сен Фаргоа одиграо се један необичан случај. Власник једне крчме на самој обали Сене, крај веома романтичне шуме која и лети и зими привлачи љубитеље природе, лова и риболова, и сам иначе страстан ловац, пошао је једне ноћи у лов са својим верним ловачким псом „Бобом". Крчмар ни слутио није да се у густој шуми од пре неколико дана крије окорели гангстер париског подземља „Зрикави Бебер". Знало се да је недавно доспео чак у околину Бордоа али се веровало да никада више неће смети да се приближи Паризу.

Касно после поноћи крчмар и његов пас застали су да се одморе. Ловац је зачас наложио ватру на једној малој утрини усред шуме. Отворио је свој мали радио и музика је испунила крај. Али услед тога ни он ни његов пас, који је лешкарио крај његових ногу, нису чули када се неки непознати човек нечујно приближио. Нанишанио је и из свог кратког карабина испалио на ловца један за другим два метка. Пас је у истом тренутку скочио и полетео на нападача. Крчмар је био погођен у бутину десне ноге, али тако несрећно да се није могао помаћи с места. Успео је само да из своје ловачке пушке испали неколико метака на нападача који је одмах ишчезао. Пошто „Боб" није престајао да га гони он се бранио пуцајући.

Неколико минута касније пас се вратио. И он је крварио. Очигледно, гангстер је и њега ранио. Међутим, тек што се пас вратио човек је почео да губи свест услед силног истицања крви. Пас, пошто је ко зна колико времена провео крај господара цвилећи и узалудно га дозивајући, онако рањен појурио је кроз шуму до главног друма. Неки сељани кад су чули завијање, пошли су за њим до места где је лежао крчмар. Убрзо су стигли и жандарми које је неко од сељака обавестио. И тада се одиграло нешто неочекивано. Пас је лајући и скарличући повео жандарме у правцу којим је отишао нападач. Њушећи за његовим трагом он их је довео до саме Сене, на крају шуме, и то баш у часу када је гангстер запливао реком да се пребаци на другу обалу. Жандарми су припуцали а затим су двојица, заједно са рањеним кером скочили у Сену и запливали за њим. Стигли су га, ухватили, извукли на обалу и везали. Био је сав изујеђан по рукама.

РАЗБАЦАНО БЛАГО

Када неко прича о Африци — о њеним људима, флори и фауни обично се почиње од момента који је записао неки морепловац, авантуриста, трговац или путописац. Тако се може прочитати да је на афричком тлу било Европљана у XIII веку; други то помичу за један век ближе. Могу се пронаћи и подаци да су и у XV веку пронађени предели под жарким сунцем, за које није било дотле речено ни једне речи. Овакви записи се могу прочитати на португалском, шпанском, холандском, енглеском, француском и норвешком језику. Готово сви ти први извештаји говоре да се није пошло тамо где се стигло — рецимо у Камерун — јер су сви желели да стигну у обећану земљу — Индију.

Сви су полагали право на првенство. Временом су поседе препуштали једни другима, често не без жртава и крви, јер им није било лако да се одвоје од злата и драгог камења које су налазили у Африци. Та се борба водила кроз векове.

Пред крај XIX века, колонијалне силе су извршиле међусобну поделу Африке — поставиле су вештачке границе између својих поседа, не водећи рачуна ни о географској целини, нити о етничком јединству становништва.

Оваквом деобом афрички народи су били раздвојени и, стављени под утицај разних колонијалних сила, сасвим отуђени. Зато није нимало чудно, кад се крене овим огромним пространством, да се од домородаца чују сви европски језици.

Африка је све до Првог светског рата била подвргнута режиму присилног рада. Са афричког континента је тада у остали свет допирало мало вести о тим људима, њиховом животу и обичајима.

До 1939 године само је једна афричка земља имала независност. То је била Либерија. Јужноафричка Унија имала је посебан статус. Етиопија је у то време била под италијанском окупацијом.

У Другом светском рату, после првих успеха које је имао немачки фашизам, делове приступачнијих европских колонијалних сила на афричком пространству, запосела је немачка војска. Богатствима тих колонија снабдевала се Хитлерова ратна машина.

На дохват фашистима били су француски поседи у Африци. Делови француске армије, који су били у Африци 1940 године, створили су прве базе у својим колонијама Екваторијалној Африци и Камеруну. Од 1942 године, у борби за ослобођење Француске окупиле су се и десетине хиљада бораца са свих страна француских прекоморских поседа.

Учешће народа са афричког континента на страни савезника ојачало је њихову свест и јединство.

По свршетку рата, борци су тражили права за своје земље и људе који су радили на поседима и на тај начин помагали трупе на фронту. Из редова бораца изницали су народни трибуни који су захтевали равноправност грађана Француске Уније. У свом новом уставу, Француска је морала и писмено да прокламује широка грађанска права народа у саставу Француске Уније.

Национални покрети у свим афричким земљама оживели су још првих година по завршетку рата. И они су довели, и доводе, до више тешких побуна афричких народа: на Мадагаскару, у Камеруну и на другим местима.

Француска Унија је обухватала површину од близу 11 милиона квадратних километара. Поседи у Африци већи су 21 пут од њене метрополе у Европи.

Свакодневно Француска стрепи за своју Унију, која у Западној Африци обухвата: Дахомеј, Сенегал, Обалу Слоноваче, Мауританију, Нигерију, Судан, Горњу Волту и Гвинеју.

Гвинеја се на референдуму од 28 септембра 1958 године изјаснила за независност. Њена тежња за зближењем са Ганом изразита је у последње време.

Француска западноафричка федерација захвата површину од 4.743.000 кв. км са 18,930.000 становника од којих је 88.000 Француза.

Француска Екваторијална Африка је била федерација састављена од 4 територије: Средњег Конга, Габона, Убанге, Сраа — Шада. По пространству захвата површину од два милиона 510.00 кв. км са 4 милиона 879.000 становника од којих су 25.000 Французи.

Поред ових двеју федерација, на североисточној обали афричког континента лежи Француска Сомалија, са површином од 22.000 кв. км и 60.000 становника.

Југоисточно од Африке лежи Мадагаскар, велико острво у Индиском Океану, које захвата 590.000 кв. км и има 68 хиљада становника.

На афричком континенту је и Аутономна Република Того, са површином од 52.000 кв. км и 1,000.000 становника, као и територија Камерун од 425.000 кв. км и 3,125.000 становника, које су под француским старатељством у име ОУН. Того је по статуту имао већу самоуправу од Камеруна.

Поред ових афричких, Француска има поседе разбацане по острвима у Индиском Океану и на врло удаљеним острвима у Тихом и Атлантском Океану.

Архипел Комера, налази се у Каналу Мозамбик, између афричког континента и Мадагаскара. Он захвата површину од 2,160.000 кв. км са 169.000 становника.

Реунион, острво у Индиском Океану источно од Мадагаскара, простире се на површини од 2.500 кв. км и има 300.000 становника.

Главни артикли, који се довозе из Африке у Француску и на друга тржишта су: уљарице, банане, кафа, какао, ванила, специјално дрво и стока. У најновије време проналазе се велике рудне резерве, у чија се испитивања улажу велике суме новца.

За Африку се тврди да је један од најбогатијих континената, који је у исто време, до данас најмање експлоатисан. У афричким територијама се налазе велика концентрација минералних извора хидро-енергетске снаге, огромна земљишна пространства, која се могу користити за нову пољопривредну производњу.

Данашњи свет који за свој развитак много троши, наћи ће ту велике резерве свега. Зато све велике силе пребацују на овај део света тежиште борбе за сировине.

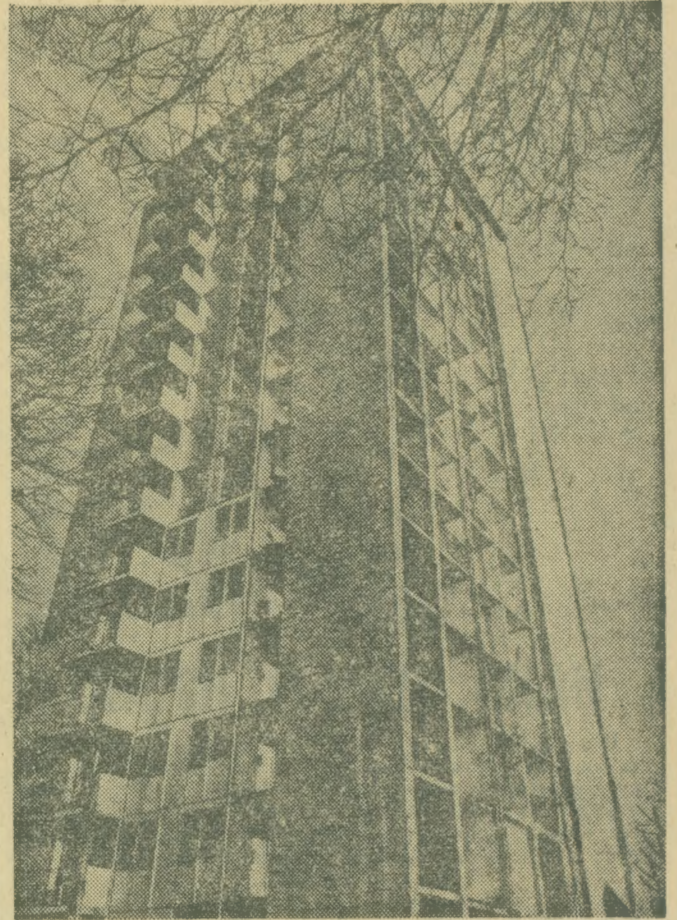

ПЕСМА ГРАДИТЕЉА

Снажна стваралачка природа савременог градитеља распевала се у многим делима. На слици се види једна таква „песма".

Некадашњи ћумези пуни болести, без ваздуха, замењују се данас модерним, високим зградама изложеним ваздуху и сунцу.

ПРВИ СПОМЕНИЦИ СПИСАТЕЉИМА

У старо време споменици су се подизали само владарима, војсковођама и политичарима. Први споменик једном књижевнику подигли су Холанђани 1622 године, и он је био намењен чувеном Еразму Ротердамском. Французи су први споменик те врсте подигли Декарту.

Када настаје старост?

Људи се у свим земљама не сматрају старим у истим годинама. Док је у Аргентини један човек стар већ у 55 година, у Француској и на Новом Зеланду он то постаје тек кад напуни 60. У Аустралији, Белгији, САД, Финској, Швајцарској, Чехословачкој и Уједињеном Краљевству са 65 година, у Шведској са 67, а у Канади, Ирској и Норвешкој са 70.

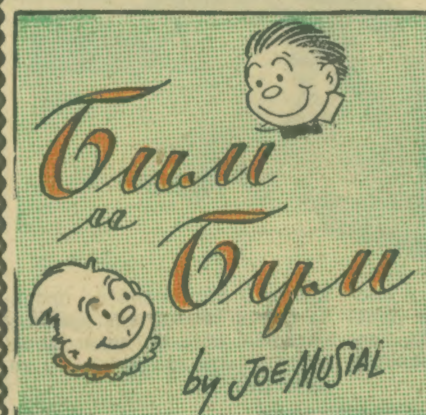

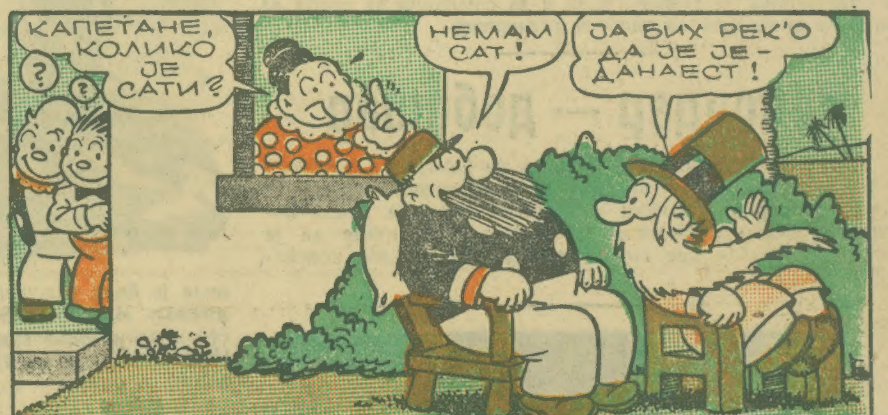

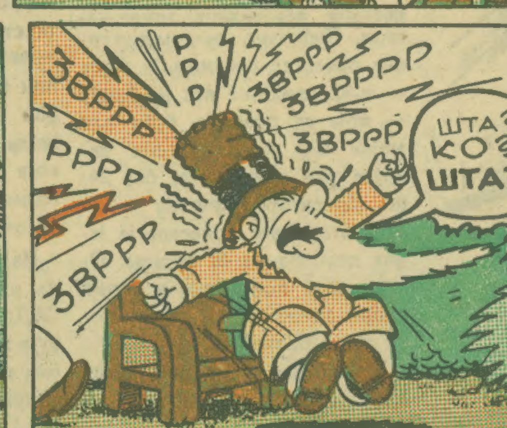

ИАКО НЕМАЈУ КРЗНО

Када је животињама хладно оне се заштићују — сићушни мишићи у кожи усправе длаке, накостреше их, и тако створе простор за више ваздуха међу њима који делује као изолатор. Људи наравно, немају крзна али имају мање и ситне мишиће који својом контракцијом учине да се кожа наježи и то је опет нека врста одбране од хладноће.

Четврт часа ћутања

Петнаест минута од редовног музичког програма купио је Американац Џејмс Портер од једне радиостанице да би их „испунио" — ћутањем. Портер, иначе имућан послован човек, познат је у својој околини као непријатељ рок-ен-рола. Закупљених 15 минута испунио је на следећи начин: најпре је пред микрофоном с треском разбио неколико плоча с рок-ен-ролом, а затим је, вероватно запрепашћеним, слушаоцима предложио оснивање „Савеза против буке", да би на крају рекао: „А сада ћете као најновији шлагер слушати — тишину." И заиста, пуних 13 минута радиостаница је ћутала и за то време дала је само два кратка обавештења да станица ради и да слушаоци не треба да мисле да су се њихови апарати покварили.

Рекордер — добошар

Двадесетогодишњи Том Суливан из Оклахоме, поставио је један необичан светски рекорд: непрекидно пуних 58 часова, ударао је у добош — војничке маршеве. После постигнутог рекорда Суливан је изјавио новинарима да је претходно вежбао две године сваког дана стално повећавајући време.

ИСТО, АЛИ НИЈЕ ИСТО

Дијамант је најтврђи минерал на свету. Графит, који се ставља у писаљке, један је од најмекших. Па ипак и један и други су чист угљеник. Огромна разлика у тврдоћи објашњава се различитим распоредом атома угљеника у једном и другом минералу.

НЕПОЗНАТА РЕПУБЛИКА

Мало је Канађана који знају да је у њиховој пространој земљи некад постојала „Исландска Република". Њена историја почела је 1875 године кад је, због многобројних вулканских ерупција, у исландским водама дошло до масовног помора рибе. Тада су се многи Исланђани иселили у Канаду и настанили у преријама данашње провинције Манитобе.

С пристанком канадских власти Исланђани су подигли своја нова насеља у једној пустој области која је захватала око педесет квадратних миља. Ту су они основали своју републику и назвали је Нови Исланд. Нова држава у држави имала је сопствени парламент, назван „Тинград". Изабрани претставници појединих насеља — Арнесе, Хекле, Ривертона и Билоу Поинта — заседали су у Тинграду и доносили своје законе.

Ова необична „држава" постојала је дванаест година, а онда је била укључена у провинцију Манитобу. Због болести и међусобних сукоба, број Исланђана који су ту живели веома је опао.

Али, још и данас градић Гимли у Манитоби сматра се као „исландско срце" у Северној Америци. Сваке године хиљаде Исланђана из свих области Новог Света слију се у мало рибарско насеље на обали језера Винипег да ту прославе „Исландингадагурин" — дан кад се њихова стара домовина ослободила зависности од Данске.

Чувајући традицију старог краја, становници Гимлија живе претежно од рибарења. За време зимских месеци, кад ледени ветрови дувају преко Винипега, рибарење се претвара у једно од најопаснијих занимања. У дебелом леду рибари тада пробијају велике рупе и у њих спуштају своје мреже. Али, ако се изнад језера разбесни оркан, рибари из Гимлија не угледају никад више своје мреже. Невоља их понекад натера да лове далеко од насеља. Тада они натоваре на саонице мале колибе, и преко леда их одвуку, на место где ће у тврдој леденој кори пробити рупе и у њих бацити своје мреже. У тим колибама проводе ноћ и тако штеде драгоцено време које би иначе морали утрошити за одлазак на коначиште.

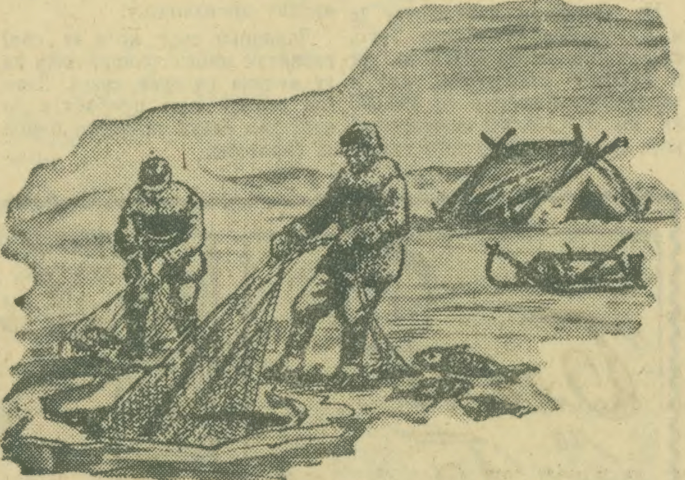

„Живот почиње тек у шездесетој години"

У Сједињеним Америчким Државама постоји један необичан оркестар можда и најнеобичнији, јер сличног нема нигде на свету. Овај оркестар сачињавају искључиво жене. То још не би била нека његова изузетна особеност пошто — нарочито у Западној Немачкој и Италији — има не мало женских оркестара, такозваних дамен-капела. Међутим, овај мичигенски оркестар сачињавају жене — њих двадесет пет на броју — које су прабабе, бабе или мајке али нема ниједне девојке или удате жене без деце. Директор, диригент и организатор овог оркестра је једна прабаба од 67 година. Овај, иначе популарни и веома добро увежбани оркестар носи име „Велика банда".

Занимљиво је да су чланице овог оркестра који се припрема да у свом потпуном саставу посети овог лета многе европске земље и приреди низ концерата — усвојиле као девизу ове речи:

„Живот почиње у шездесетој години".

У читавом овом необичном оркестру ниједна чланица не бојадише косу, тако да и са те стране необично делују на публику када се на концертном подијуму појаве — са седом косом. Један једини изузетак чини виолончелисткиња, која је већ у педесет трећој години — бака, али без иједне седе власи.

Најзад овај оркестар је још по нечем веома популаран у САД: он сваке године приређује много концерата, увек веома посећених, у корист сиромашних или болесника.

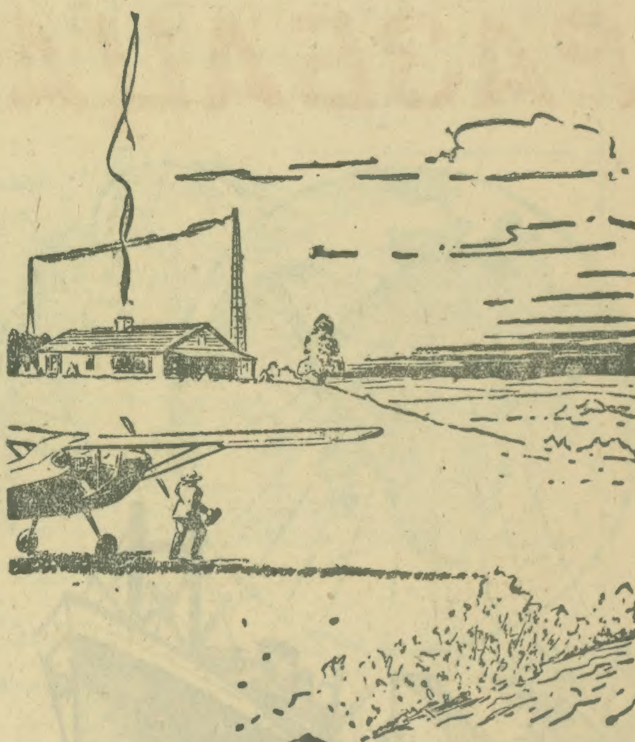

ПА ИПАК СУ КОМШИЈЕ

Фармерске породице у Аустралији често живе веома удаљене једна од друге. Фарму или ранч дели и преко стотину километара од најближег суседа. Деца „уче школу" код куће, путем радија или кореспонденције. Ако се неко озбиљно разболи лекар долази авионом. Дијагнозе за мања обољења постављају се путем радија а тако се исто „преписује" и рецепт за лек, који справљају сами чланови породице из своје кућне апотеке.

ЗАТВОР ПРЕТВОРЕН У ХОТЕЛ

Затвор у данском граду Бјеру није већ десет година примио ниједног затвореника. Зграда је пространа, модерно грађена, добро проветравана, са уређајима за хлађење и загревање. Службеници и стражари су примали плате а нису имали баш никаква посла.

Стога је недавно данска влада одлучила да се „беспослени" затвор затвори. Пространа зграда сада је претворена у хотел где је већ усељено 20 породица које нису имале крова над главом. Уз малу закупнину људи ће тако решити свој станбени и животни проблем, а општина Бјера добиће један нови приход.

Поезија италијанских гурмана

Песништво је код Италијана врло развијено а песнике инспиришу најнеобичније теме. Тако су гурмани написали 36 песама о венецијанском бакалару и зачудо — многе од њих су високе књижевне вредности.

НИЈЕ КАО ШТО СЕ ЧУЈЕ...

Грбе на леђима камила су уствари нагомилано сало, а не резервоари воде, као што се понекад чује. Отпорност камиле према жеђи долази од њене способности да сачува воду у ткивима тела.

СИМА ЗИМА и КИТ КОКАН

МОРАЋУ ДА ОТПЛИВАМ ДО ЗАЛИВА И ПОТРАЖИМ ЗГОДНО МЕСТО НА ЛЕДЕНОЈ ОБАЛИ ДА СЕ ТАМО ПОЧЕШЕМ!

ЖАО МИ ЈЕ, КОКАНЕ, ШТО НЕ МОГУ ДА ТИ ПОМОГНЕМ! АЛИ, АКО ИМА ШТО ДРУГО...

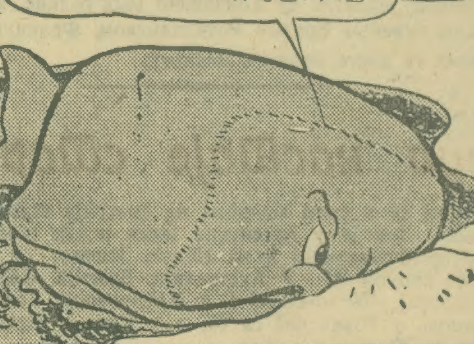

КАД МОЛЕР ИМА »БУНТОВНИЧКО« ИМЕ...

Поред разних необичних „збитија“ у некадашњем скученом јавном политичком и друштвеном животу Србије — од којих су нам многа позната из Домановићевих и Нушићевих сатира — у једној хроници из ранијег времена забележен је и овај истинити догађај.

Било је то крајем шездесетих година прошлог века, „када је штампом у Србији господарила најстрожа полицијска цензура, а цео јавни живот држан у песници власника“. У једном мањем месту у унутрашњости неки Урош Кнежевић, један од непокорних људи ондашњем режиму, дао је да се измолује кафана коју је издавао под кирију, и над њеним улазом испише нова фирма.

Цео тај посао поверио је једном „путујућем“ мајстору, молеру. И овај га је за неколико дана успешно обавио. Нарочито је нова фирма са крупним натписом кафана „Драгачево“, необично привлачила пажњу пролазника.

И срески начелник је у пролазу видео нову фирму, али му је одједном око запело — на ситно исписаним словима при дну. Да би се уверио прочита неколико пута, сричући на слогове. Нису га очи варале — писало је: „Сво-бо-да“.

Одједном је све „разумео“ и одјурио као бесан у начелство. Нареди жандарму да сместа приведе Уроша.

А кад овај стиже, узе га одмах на одговорност:

— Је ли оно твоје имање, где је кафана „Драгачево“?

— Јесте.

— Јеси ли ти наредио да се онаква фирма испише?

— Јесам.

— Зар о н а к а в натпис?

Урош се запрепасти. Осети као да му већ зазвецкаше „лранге“ на ногама.

— Какав, молим вас? — једва се усуди да промуца.

— Онакав... Знаш ти добро — против правитељства!

Не схватајући о чему то начелник говори, Урош замоли да га пусти и оде да види шта је то. А кад стаже, разгледа све пажљиво и онда тек примети ону ситно исписану реч „Свобода“ у десном углу фирме. Изненади се и сам и схвати да га полиција због тога окривљује. Учини му се да је то на његовој фирми нека демонстрација против тадашњег режима, с којим он заиста није био у љубави.

Одјури зато као без главе мајстору-молеру:

— Молим вас, мајсторе, јесте ли ви написали оно — С в о б о д а.

— Да.

— Па, ко вам је рекао?

— Нико...

— Је ли вас ко подговорио?

— Не.

— Па, зашто сте то написали?

— Знате, ради рекламе.

— Какве рекламе?

— Да би публика видела ко је радио фирму и код мене наручивала.

— Па добро, али онда се ставља своје име, а не С в о б о д а...

— Па, ја се тако зовем!

Мајстор-молер је био Чех и Свобода му је било презиме.

У Србији, у то доба — како је то приметио хроничар који је овај случај прибележио, не само да није било слободе, већ се ни сама реч, чак и на туђем језику, није смела изрећи и написати.

МУЗЕЈ У АМБАРУ ЗА ЖИТО

Западнонемачки лучки град Хамбург, већ више од једног столећа скрива у свом огромном пристаништу најнеобичнији музеј на свету.

У једном стародревном огромном амбару за жито, заклоњеном иза бродских трупова хамбуршког поморског бродоградилишта, смештен је тај чудни музеј — једини те врсте на читавом свету. У њему су сакупљени и изложени ретким посетиоцима на углед узорци свега што је за 130 година увезено у Европу из најудаљенијих земаља.

Поред осталог, ту је на првом месту прави преглед почев од старих једрењака до данашњих модерних трговачких бродова.

Изложбена „дворана“ — једина велика и дугачка просторија, препуна је најчудеснијих реткости које потсећају на лабораторију неког алхемичара или на огромну бакалницу чији би се опис могао наћи само у Дикенсовим романима. Ту су и узорци свих могућих врста лекова, углавном биљних, приспелих ко зна кад из Кине, Индије, Индонезије, Бурме, чак са Тибета, из Африке некад богате разним магијама својих црних врача.

Ту су индиго и „крв аждаје“ којима су наши преци бојили тканине. Крај њих је бибер, цимет, тамјаника, кокосови ораси, тапиоке као и многи разни продукти из егзотичних земаља, већ током минулог столећа потпуно ишчезли из европских кухиња. Чак и посуде са пивом разних примитивних народа, ко зна од чега све прављеног, које ни најодважнији морепловци нису смели никад да окусе. Поред овога чизме од пиринчане сламе, увезене још прошлог века из Јапана, и „плетиво“ од оне сламе коју су још наши прадедови фабриковали за шешире против сунца.

Читаве полице заузимају лепо поређани узорци 31 врсте кафе почев од бразилијанске, 30 разних врста вуне, 15 сорти памука, безброј врста поврћа и цереалија, 64 врсте ароматичних трава и биља, боја, тканина од персиских до савремених, разних кора од дрвета за другмета и других производа са Мадагаскара па до Чилеа, Јаве и до Персиског Залива.

Ту су и непрегледни узорци најразноврснијих минерала, уља, смоле, воска, сафира, азбеста, слоноваче и свега што је људска делатност произвела.

Читаво мало стовариште најразноврснијих кожа дивљих животиња и звери заузима један део ове необичне изложбе. До овога су „апотекарски плодови“: „слатко дрво“ из Конга, па све до „стрихнос дрвета“ од којег се добија средство за повраћање.

„Магиске“ коже „свете“ антилопе, „чаробни ћупови“, кости које „исцељују“ и слично, чине једну од интересантних али и језивих збирки овог музеја. У једној боци је изложен и једини узорак „шпанске мушице“, коју су наши преци-апотекари претварали у прах и тајно продавали као средство за подмлађивање. Читав низ епрувета и стаклених бочица садржи разне „апотекарске тајне“.

Најчудеснији мириси толико ошамуте посетиоце да су принуђени повремено да излазе на ваздух и тек после наставе разгледање.

Сви ови документи остављају мучан утисак и потсећају на доба најсвирепијег колонијализма али у исто време они су и огледало трговине читавог једног столећа.

ЗЛАТОНОСНЕ РЕКЕ

Ово није призор из неке далеке земље, него из наших крајева. То су сељаци из Горњег Видовца на Драви који испирају злато. Поред Драве познате су и друге наше златоносне реке: Мура, Тимок и Пек. По производњи злата наша земља спада међу прве у Европи. Злато се некад највише добијало испирањем из река. Узело би се овчије или неко друго крзно па се преко њега сипао шљунак са дна реке, те се злато, које је специфично теже, задржавало између длака у крзну, док је вода односила шљунак. У ту сврху, да би се још боље одвојило злато од песка, направљене су и нарочите справе зване колевке од дрвета или гвожђа са шупљикама, па се у њих сипао песак, после чега су протресане. Крупнија зрна злата остајала су у тој колевци, а ситнија су пропадала. Доцније су пронађена и друга практичнија средства за испирање злата из река.

НАСРЕД УЗБУРКАНОГ МОРА

Велики шпански теретни брод „Ринто“ пред свој полазак из марсејске луке на далеки пут преко мора личио је на прави „Нојев ковчег“. У бродском трупу налазили су се огромни гвоздени кавези пуни звери и других ретких животиња. Један велики циркус који је пошао на гостовање у Мароко пре месец дана поводом Међународног фестивала циркуса превозио је свој товар.

По завршеном фестивалу на коме је овај циркус доживео велик успех и однео неколико победа и првих награда, нарочито својим тачкама са дивљим зверима, брод је исплових из луке Лиотеј да би затим успут остао краће време у Цеути. Дотле је све ишло како се предвиђало. Људи, чланови циркуса, и животиње осећали су се добро и време није наговештавало немирно море.

Међутим, када се карго — велики теретни брод — нашао пре неколико дана на отвореном мору, насред пучине Медитерана, потпуно неочекивано дигла се страховита бура. Таласи који су за трен ока достигли висину од десетак метара, почели су да се играју њиме као ораховом љуском, преваљивали су се са пакленим треском преко палубе и командног моста. Кавези са зверима су услед силног накретања брода испали из својих лежишта и почели на својим гвозденим точковима да прелећу с једне на другу страну по унутрашњости брода уз помамну рику звери и крике запомагања циркуског особља.

Тада, усред те заглушне рике и хуке, севања муња и језиве грмљавине и треска громова, кавез са слоновима стропоштао се на кавез пун дивљих лавова. При тако силном судару развалила су се гвоздена врата и лавови су, избезумљено ричући, изјурили да траже слободу. Срећом, слонови су остали у нахереном кавезу збијени један уз другог. Настало је међусобно крволочно клање помахниталих лавова. Њихови дресери и чувари сасвим престрављени, нису се усуђивали да им приђу. Само је чувар слонова храбро улетео у кавез својих љубимаца и стао да их умирује, да не би излетели и започели битку са лавовима. То је спасло брод и људе.

Пошто су се међусобно искрвили лавови су почели да провањују у кабине циркуског особља и посаде али престрављени буром нису напали ниједног човека.

Охрабрени тиме дресери и чувари су, док се још брод тресао и љуљао, пошли да умире лавове и врате их у кавезе. Борба је трајала неколико сати али се завршила успешно: помахнитале звери су убачене у кавезе иако су пре тога начиниле на броду прави дармар у коме су поред два-три млада лава страдале и неке друге животиње. У међувремену се и бура, какву Средоземно Море није видело за последње четири деценије, стишала.

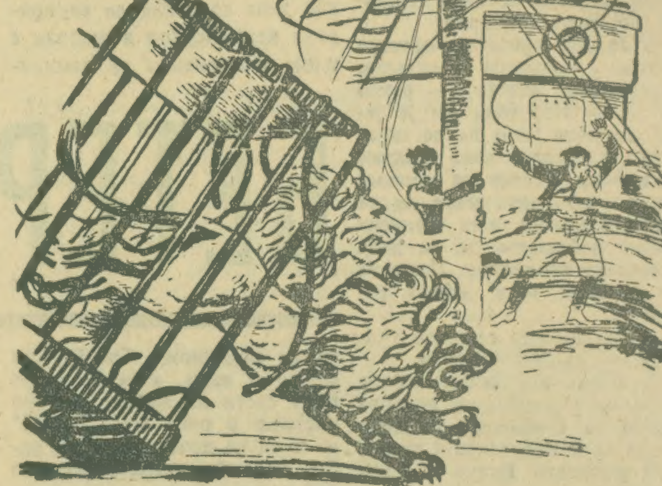

СПРЕМНЕ
ЗА ДАЛЕКО ПУТОВАЊЕ

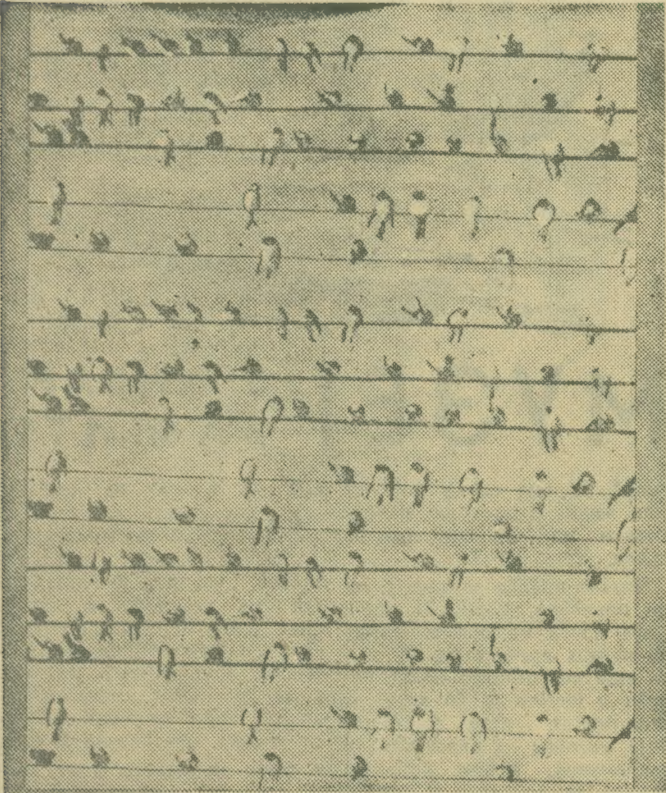

Многи људи носе о рамену обешен фотографски апарат, али их је мало у којима букти стваралачки дух и који имају „око соколово". Тешко је ухватити у објектив оно што чини украс природе као и неки необичан призор који открива оку слабо приступачан, али занимљив кутак света.

Међу истакнуте фотографе-уметнике спадају Р. Тилбије и Лисјен Клерг. На слици су приказане птице „постројене" пред полазак на делеко путовање. Тилбије је снажно осетио птичју „путну грозницу" и дозволио нам да је и ми видимо.

Р. Тилбије познат је у целом свету као фотограф-аматер. Добио је значајан број похвала и медаља. Дугогодишњим радом створио је око 30.000 негатива и око 10.000 дијапозитива. Организује са пуно успеха вечери пројекција уз звучну пратњу. Динамичан, талентован, добар познавалац технике Тилбије ће заузети раније или касније место међу најбољим мајсторима фотографије.

Лисјен Клерг има 25 година, а већ је познат фотограф. Чак су се Пикасо и Кокто заинтересовали за његов рад. Фотографије су му излагане у галеријама модерне уметности у Њујорку, Цириху и другима, и постигле значајне успехе.

Илустровао је веома лепим фотографијама и једну књигу песама Пола Елијара.

Од своје шеснаесте године имао је напоран и брижан живот. Поред тешко оболеле мајке морао је да се одрекне студија и виолине и свој живот посвети свакодневном раду и борби за опстанак. Све је то утицало да и његове фотографије носе одраз тегоба и морбидности и имају обележје смрти: сликао је лешине које је Рона избацивала на своје обале и гробља.

Због дубоких осећања која дочарава гледаоцу назван је „поетом фотографије".

✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

ПАТУЉАК ЗА МАДАМ БЕТЕРФЛАЈ

Једног јутра 1905 године код лондонског варијетског посредника Џошуе Брауна појавио се неки Италијан по имену Рикарди.

— Ја сам пријатељ маестра Ђакома Пучинија и долазим по његовом налогу, — рекао му је. — Потребан ми је један патуљак који ће се појавити у улози сина Мадам Бетерфлај. Лутку не можемо узети, јер дете мора да се креће. Међутим, ваш енглески закон забрањује да се деца изводе на позорницу. Патуљак ми је због тога једино решење.

— Видећу шта се може учинити, — одговори Браун.

За време поподневне пробе један од позоришних портира дошао је Рикардију и јавио му да га у канцеларији чекају неки господин Браун и један патуљак.

Брауново лице сијало је од задовољства:

— Верујем да мањег патуљка не бисте нашли да претражите читав свет. Усто, он има већ осамнаест година. Циме, упознајте се с господином Рикардијем.

Рикарди је једва успео да се савлада и да на лицу не покаже ужас који је осетио према несрећном, наказном створењу. „Немогућно!" — била му је прва мисао. А затим: „Зашто не? Перика, шминка, мали леп кимоно на њему — ићи ће некако. Морам само повести рачуна да га Ема Дестин никад не види ненашминканог".

Цим је био већ одрастао дечак — одрастао по годинама — кад су га његови родитељи, земљорадници из Кента, продали једном варијетеу. Због тога је био осетљивији од осталих патуљака који су још као деца схватили да се природа немилосрдно нашалила с њима и временом се помирили са судбином. Он је још сањао о вили која ће једне ноћи сести на ивицу његове постеље и рећи му: „Расти!" — и он ће почети опет да расте, нарашће велик и јак као сви остали људи.

Цим се лако снашао у својој улози. Он је већ био навикао на позорнице, шминку, разне костиме и перике. Али, кад су га оденули у кимоно и довели га пред огледало и сам се зачудио готово волшебној промени: са глатке светле површине гледало га је једно љупко, могло би се рећи чак и лепо, јапанско дете.

Пре почетка другог чина опере извели су га на позорницу.

— Сад ћу те претставити твојој партнерки? — нашалио се Рикарди.

— Како је ово слатка беба — узвикнула је славна Ема Дестин и спонтано га дигла у наручје.

— Он има већ осамнаест година, — рече јој на то Рикарди на италијанском.

— Ун нано — насмејала се она, — један патуљак!

Али, Цим је разумео: трупа у којој је раније наступао гостовала је једном у Венецији неколико месеци.

Познато је да је премијера опере „Мадам Бетерфлај" у Лондону доживела огроман успех. Из вечери у вече држала је славна певачица у свом наручју патуљка Цима и миловала руком јапанску перику на његовој глави.

— Шта ти је, Циме? — запитала га је једног дана. — На првим претставама био си ми савршен партнер. Али, сад се држиш укочено као да си истесан од дрвета!

— Опростите! — промрмљао је Цим. — Потрудићу се да се поправим.

Сви су, сем славне певачице, знали да је Цим заволео Ему Дестин, једино биће које је после његове мајке било према њему нежно. Велика певачица толико се била навикла да у свом малом партнеру гледа право дете, да је потпуно заборавила да је то уствари осамнаестогодишњи младић.

На последњој, опроштајној претстави Цим није могао да се савлада и да не заплаче на отвореној сцени.

— Каква штета што си тако мали, — рекла му је певачица чим се завеса спустила — постао би, иначе, велики глумац јер се у своје улоге дубоко уживљаваш.

Док је Ема Дестин, опијена успехом, седела у својој гардероби усред мора цвећа, ушао је Рикарди да јој честита.

— Али, изгледа да ви ништа не знате о свом највећем успеху: потпуно сте освојили Цима, нашег патуљка, освојили сте читаво његово мало срце.

— Забога! — узвикну певачица. — Зашто ми то нико није казао. Не смем га, онда, пустити да оде тек тако, без збогом.

Тада је узела једну своју слику, на полеђини написала: „Мом малом партнеру Циму, за сећање", зграбила букет ружа и повикала:

— Рикарди, покажите ми његову гардеробу.

Кад је примадона ушла у гардеробу Цим је већ био опрао шминку. Угледавши је, престрашено је крикнуо. Али, Ема Дестин је успела да нико не примети запрепашћење које је код свих људи па и код ње, изазивала Цимова ружноћа. Пришла му је сасвим природно као и ранијих дана.

— Да се опростимо. Много си допринео моме успеху. Ево ти моје слике, да ме не заборавиш. Довиђења, Циме.

Кад је Ема Дестин после две године поново дошла у Лондон на гостовање, замолила је свог импресарија да се распита о Циму.

— Нестао је, — известио ју је он после неколико дана. — Нестао је после последње претставе „Мадам Бетерфлај". Полиција верује да се бацио у Темзу. На обали су нашли неколико ружа. Кажу да је и он имао руже кад је те вечери напустио позориште.

Тако су мислили...

Говорити о аутомобилизму од пре шездесет година значи причати о машинама и о непоколебљивим људима који су веровали у механичко чудо свога времена — аутомобил. Тек што су моторна кола била саграђена, људи су мислили да ће се њима обарати географске границе — да се може путовати куд се хоће. Били су решени да то и докажу. Прво је била приређена трка кроз Француску, на писти дугој 1.100 километара, а касније, што је значило за оно доба највећу авантуру, трка око света, — од Њујорка до Париза. У сваком случају, због тешкоћа које су људи имали са првим аутомобилима, то време се може назвати годинама херојства.

1895... ПАРИЗ—БОРДО—ПАРИЗ

Мисли се да ниједан човек није више учинио за аутомобилизам од Француза Емила Левасора. Више но било ко други он је „измислио" аутомобил. Највећи његов подвиг била је велика трка Париз — Бордо — Париз на колима која је сам саградио. Отстојање од 1.100 километара прешао је за 48 часова и 48 минута.

Овај догађај је показао преимућство бензинског мотора. Стартовала су 21 кола, од њих 14 с бензинским мотором, 1 са електричним и 6 с парним машинама. Само девет кола

је завршило трку и то 8 с бензинским мотором и једна с парном машином, али су она стигла последња — 41 час после победника.

Емил Левасор је возио цело време сам. У Руфеку је било предвиђено да узме помоћног возача, а пошто је возио непредвиђено брзо, затекао га је неспремног и да не би губио време наставио је сам према Бордоу где је стигао у поноћ. Брзо је окренуо и пошао натраг. При повратку, пролазећи опет кроз Руфек узео је возача. Али пошто је још имао сам снаге, помоћник му није био ни потребан — сам је издржао до краја. На слици се види Левасоров тријумфални улазак у Париз и стизање на циљ на булевару Мајо.

1903... ОД ОБАЛЕ ДО ОБАЛЕ: ЏЕКСОН И КРОКЕР

Кад је др Нелзон Џексон чуо неке људе како у универзитетском клубу „Сан Франциско" разговарају о путу „од обале до обале", иако је то сматрао као немогућно, решио је да сам покуша, јер је и тако морао, било на који начин, да се врати у Вермонт.

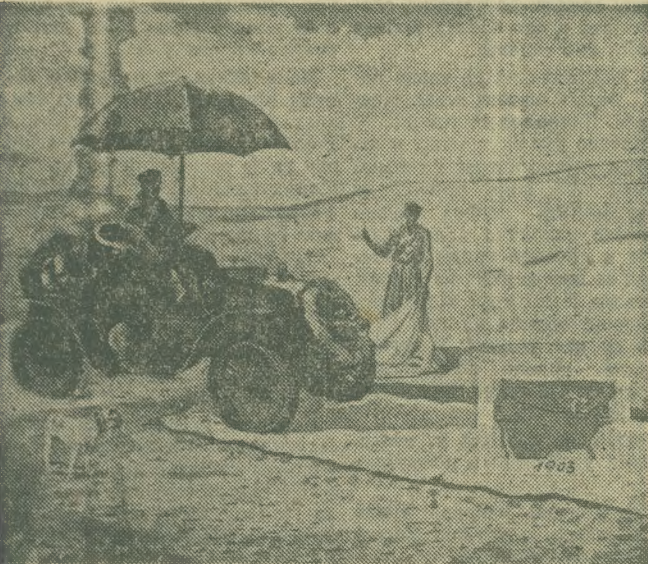

Купио је 1903 „Винтон", додао му повећи резервоар за бензин, нешто опреме за логоровање и после четири дана, 23 маја те године, са механичарем Крокером пошао према Њујорку. Возећи преко велике пустиње имали су тешкоћа са густом прашином, тако да су чак и псу морали да направе наочаре.

Винтон је овај пут прешао сам.

Међутим, проблем је било гориво јер се са резервоаром путовало само 450 километара. Једном је Крокер морао да пропешачи 45 километара да би донео бензин.

У Њујорк су стигли после 64 дана вожње готово непримећени, мада су путовање завршили месец дана раније, пре много рекламираног „рекорда" фабрике Пакард.

1907... ПЕКИНГ—ПАРИЗ: ЧЕТВОРА КОЛА ПРЕКО ДВА КОНТИНЕНТА

Десетог јуна 1907 петоро кола је напустило Пекинг у правцу Париза. Дотле то нико није учинио, и нико није знао шта га на путу чека.

Возачи ових кола су били плаћени фабрички радници. Пета кола је возио италијански принц Сципион Боргезе. У првих 220 километара преко кршевитих кинеских планина, неколико кулија је морало да му извлачи машину уз планинске успоне и низ брзе потоке.

После педесет и једног дана Италијан је стигао у Париз и тако завршио невероватне напоре и страдања којима је био изложен и он и његова машина. Троја кола су стигла 20 дана касније. Пета су била одустала већ у Азији.

1908... ТРКА ОКО СВЕТА: ЊУЈОРК—ПАРИЗ

После трке Пекинг — Париз трка око света је постала неминовна.

Дванаестог фебруара 1908 године шест кола је пошло из Њујорка према западу ка Паризу, надајући се да ће прећи залеђен Берингов Мореуз. Људи нису познавали све тешкоће и веровали су да је смели план остварљив. Неколико месеци касније, после много напора, троја кола су ипак стигла у Париз. Победник је био Американац Томас.

НАЈЛЕПШИ АКВАРИЈУМ НА СВЕТУ

Најлепши морски аквариjум на свету не налази се, како би се помислило, ни у Калифорнији ни у Монаку, маколико творци тих акваријума били горди на своје творевине. Већ у далекој и мало познатој Нумеји, главном граду Нове Каледоније, острва у Тихом Океану, источно од Аустралије. До овог закључка су дошли многи биолози а такође и многи љубитељи подводног риболова који су посетили тај удаљени француски посед у Тихом Океану.

Овај акваријум је и у самој Француској готово непознат иако је дело једног француског научника. Јавност је о њему сазнала тек пошто су објављене репортаже у сликама и филмови. Само за добијање права да сликају амерички новинари су морали да плате многе хиљаде долара. Али се исплатило. Слике и филмови су показали многе досада непознате појединости из живота становника коралних спрудова, сцене које још нико није снимио.

Акваријум на Новој Каледонији створио је 1956 године Рене Катала, човек од преко педесет година са главом научника и широким раменима подводног риболовца, и Ида Стуцки, његова сарадница. Пре три године они су дошли на Нову Каледонију са задатком да оснују француски институт за океанографију. Међутим, обоје су убрзо дали оставку на службу, јер су знали да им неће бити стављена на располагање средства потребна да начине акваријум какав су замислили и у коме би постигли оно што још ни у једном није могло — да се гаје корали.

Основни услов за живот корала је чиста вода, увек млака као што је вода у тропским морима. Због тога вода у акваријуму мора стално да се обнавља, да садржи довољно кисеоника и да не показује никада никакве промене ни у погледу процента соли ни температуре. А такве услове досада није могао да створи ниједан од постојећих акваријума и поред великих финансиских средстава која се улажу.

Град Нумеја ставио је на располагање овим научницима комад земље у близини Залива лимунова. Они су се дали на посао. У акваријум су уложили сва средства која су имали, све своје знање па чак и свој физички напор. Месецима су они радили по врућини у ројевима комараца. Пијуцима и динамит, камен и бетон створили су оно што су желели: циновске базене спојене каналом са отвореним морем, уређаје за филтрирање морске воде, лабораторије за проучавање. Акваријум је био спреман да прими своје прве становнике.

А први становници су дошли захваљујући великом броју сарадника које су стекли. Морнари из поморске базе у Нумеји, понудили су се да лове рибе и друге становнике морских дубина за овај акваријум. То је често био врло опасан и напоран посао, јер је требало ловити на дубинама од 30 до 50 метара где сваки погрешан покрет или сваки недостатак у опреми могу да буду судбоносни. Али с друге стране задовољство које пружа боравак међу шареним светом тропских мора био је за ове пасиониране младиће довољна накнада.

Рибе нису луталице као што се често погрешно верује. Велики број риба из тропских мора има своја стална места пребивања и своје утврђене навике. Шупљине у коралима и стенама па чак и морске анемоне претстављају стан за понеку лепу и шарену рибицу. Зашто ова биљка из породице љутића прима неке врсте риба као потстанаре а друге „гута", остала је за науку још тајна.

Свака врста риба као да има свој сопствени део коралних гребена. Ту се ројеви риба крећу неузнемиравани. Често су то само родитељи са својим породом, а понекад и читаве заједнице.

Свакодневно доктор Катала силази у овај подводни свет да би ловио нове становнике за свој акваријум. Наравно, овај је већ у међувремену постао толико богат разним примерцима риба, да се сада лови само оно што збирци још недостаје. А то је најтеже. Неке рибе се ретко срећу, а и тако су неповерљиве, да се не могу лако уловити. За по неку је било потребно да се силази месецима на једно исто место на морском дну, да би се она навикла и бар колико толико припитомила. И тада се нашла у мрежи, сличној оној за лептирове.

Доктор Катала налази времена и да надзире живот становника акваријума: примећује да ли је нека риба порасла, да ли се угојила или је ослабила. Тврди да је чак једном приметио кад је једна риба била тужна и усамљена.

ПОЉОПРИВРЕДНИ РОБОТ

У граду Сонингу, на југу Енглеске, приказан је недавно необичан пољопривредни робот — трактор који сам обавља послове на пољу. Пред зачуђеним гледаоцима трактор је потпуно сам изашао из свог хангара, прошао кроз капију, прешао друм придржавајући се саобраћајних светлосних сигнала, стигао до одређеног поља и прокрстарио њиме два пута засипајући га ђубривом и балама сламе. Робот-трактор је за то време и четири пута трубио!

Највеће изненађење је још у томе што робот није теледиригован. То је обичан трактор опремљен само нарочитим справама за испитивање које се налазе на његовом предњем делу неколико сантиметара изнад тла. Справе примају сигнале из електричне жице постављене плитко испод земљине површине. Тако се трактор креће по невидљивој шини и обавља неколико једноставних радњи на које је „научен". У случају да наиђе на какву непремостиву препреку или да се догоди штогод непредвиђено, у његовом мотору долази до кратког споја и он стаје.

*

ТЕШКОЋЕ Аустралије

Неки Аустралијанци тврде да је тежак живот на њиховом континенту. Као доказ за то износе: неподношљиву климу и опасан животињски свет. Јануара месеца велике врућине су проузроковале у Мелбурну смрт деветнаесторо деце, а број смртних случајева порастао је у просеку за 300 насто. Сам Сиднеј обилује влагом и инсектима. Ваздух је у граду толико лепљив, да се чак и пиштаљке полицајцима лепе за усне. За то време у северном делу земље беснео је пожар и уништио око 100.000 оваца, а на југу циклон је порушио цео један град, и то по осми пут у току 14 година.

Због овога су Аустралијанци ове године просто очајни. Велике врућине их терају на море, а тамо опет стрепе од морских паса. Постоји још једна опасност — змије. Ове године су се у непосредној близини Сиднеја појавили чак и пауци са смртоносним уједом.

У овој земљи огроман број гусеница у стању је да заустави целу композицију, а купачи страдају и од албатроса.

Све ове недаће указују на неопходност да буду проучене као и да се предузму мере за њихово сузбијање. Те дужности се примио доктор-психолог Мак Џорџ, постављен од аустралиске владе, са екипом сарадника.

ЈЕДАН ОД МНОГИХ...

Ово је само један од многобројних догађаја што су се збили у време тешких година Другог светског рата. Испричан је речима једног од најспособнијих британских обавештајаца који је убрзо после овога погинуо приликом покушаја да се искрца из подморнице на немачку окупирану територију у Данској.

* * *

Почело је сасвим обично. Рат је био у јеку. Немци су 1943 године окупирали готово целу Европу.

Случајно сам се задесио у једном од малих барова на Пикадилију. Покушавао сам да некако страћим нешто времена неодређеног отсуства које сам добио по повратку из Норвешке где сам једној групи антиквислинговаца помогао да побегне у Шведску.

Док сам стајао поред бара, гледајући неодређено и без мисли пришао ми је пуковник Елвис Валди.

— Ро, имам један проблем. Могао би да ми помогнеш...

Ево, укратко, шта ми је он за следећи сат испричао.

У једном граду северне Француске (сва имена места и лица су измишљена пошто су ови редови писани за време док је рат још трајао) Гестапо је случајно похватао три наша специјална агента који су знали таман толико да ако би проговорили, цела наша мрежа у Француској била би уништена. Требало их је ослободити одмах, пре него што Гестапо открије њихов идентитет.

— Нађи седам добровољаца, по могућности Француза. Будите на аеродрому ноћас у 12 часова. — рече на крају пуковник Валди.

— Мислим да могу да нађем људе, а чини ми се и да знам начин на који можемо извести акцију. Али је потребно да ми до вечерас набавите беспрекорне исправе у којима ће стајати да сам начелник једног специјалног одељења контрашпијунаже Гестапоа и да сам по специјалној мисији директно послат из Берлина.

— Добићете исправе. Боље ће изгледати него да вам их је лично Химлер дао.

— Још једно питање, пуковниче. Како ћемо полетети оданде?

— На десет километара од града има једна пољана. Макијевци ће је означити за авион који долази по вас.

Одвезао сам се таксијем до једне куће на Мејферу. Тих дана је у Лондону као и у многим другим градовима широм света било доста Француза спремних да погину за ослобођење своје земље. Није било потребно да много говорим. Одабрао сам петоро људи и две жене.

На писти једног од аеродрома у близини Лондона чекао нас је један црно обојени „Ланкастер". Сви смо били у цивилу. Једини сам ја носио у џепу исправе пуковника специјалне службе Гестапоа на име Штрасер Рудолфа. Остали нису имали ништа.

Искочили смо падобранима негде око 2 сата ујутру у близини места М. Нико нас није приметио. Сакупили смо се близу једне шумице, где смо се у колиби чувара ловишта састали са претставником макија. Примили смо све потребне податке а онда је сваки засебно кренуо ка граду.

Место састанка била је једна мала кафана на самој периферији позната и Немцима као састајалиште њихових непријатеља.

Када је и Жанвије, последња из групе, стигла и када смо свих осморо седели у сепареу, ја сам се дигао и отишао до телефона. Окренуо сам 0-32, број локалног Гестапоа.

— Хало, молим вас дајте ми капетана Хенца, — име сам му сазнао од наших пријатеља макијеваца.

— Да... одмах.

Чуо сам како телефонисткиња пребацује везу а онда је један глас рекао:

— Капетан Хенц на апарату.

Припремио сам грло и на свом најбољем немачком полако рекао:

— Овде Рудолф Штрасер из централе у Берлину, по специјалном задатку.

Затим сам му до детаља испричао како сам се повезао са једном групом британских обавештајаца и дао адресу кафане у којој смо седели.

— Задржите их по сваку цену... одмах шаљем људе. Хвала вам. Видећемо се ускоро.

Спустио сам слушалицу и лагано се упутио натраг у сепаре. Чекали смо. Није прошло ни десет минута испред кафане је стало неколико кола. Кроз врата и прозоре упали су есесовци са шмајсерима на готовс. Један по један моји пријатељи побацаше оружје на сто. Стрпали су нас у кола. У згради локалне управе безбедности одвели су нас право пред капетана Хенца.

Стајао је укочено у тамнозеленој униформи и посматрао нас.

Изашао сам напред, лупио петом о пету и пружио руку у хитлеровски поздрав.

— Хајл Хитлер, — отпоздрави Хенц, пружи ми руку и поче да разгледа моје папире.

Иако су исправе биле заиста одлично фалсификоване нешто ме стеже у грлу. У том тренутку, према договору, Франсоа покуша да ме удари. Смирио га је ударац кундака једног од гестаповаца.

— Водите их, — рекао сам отсечно.

Када су одвели моје другове и када сам остао сам са Хенцом он ми се обрати:

— Нисмо вам се надали, хер Штрасер.

— Знам, али изгледа да се нисте надали ни томе да ова група већ дуже времена врши по вашој територији. А осим тога ви сте пре неколико дана ухапсили Лујзу К.

— То је ситна риба.

— Ту се варате, Хенц. Она је врло крупна риба, вероватно најкрупнија коју сте икада имали прилике да ухватите. Али ви то наравно не знате. Морам да вам кажем да су у Берлину врло незадовољни вама.

Док сам ово говорио покушавао сам да изгледам што строжи.

— Али... хер... Штрасер. — промуцао је Хенц који је одједном пobледео као крпа.

— Захтевам да одмах наредите да доведу Лујзу. Саслушаћемо је одмах заједно. Хоћу да видим да ли она има неке везе с људима које сам ја похватао.

Следећих неколико минута звонили су телефони. Ја сам за то време пио кафу коју ми је скувала нека њихова секретарица.

Довели су затвореницу, бледу, омању жену од тридесетак година. Наредио сам стражару да изађе. Чим су се затворила врата стао сам иза Хенца и уперио му револвер у главу. Он није схватио ништа. Био је као у неком трансу.

— Нареди да једног по једног доведу људе које сам ја похватао.

Одмах испуни оно што сам тражио. Када смо сви били на окупу наредих стражарима да нас оставе. Хенц је ћутао, окренут ка прозору тако да су стражари видели само његова леђа и део столице. А он је ћутао из простог разлога што је био у дубокој несвести за шта сам се ја већ потрудио. Лујза је брзо схватила у чему је ствар. Разделио сам оно неколико бомби и револвера које сам имао скривене код себе, а онда опет позвао стражу да „затворенике" врати у ћелије.

Из ходника су се убрзо зачули први хици. Отворио сам врата. Изненађени стражар хтео је ваљда нешто да каже али га је сасекао метак из пушкомитраљеза који је Франсоа вероватно већ запленио од неког Немца.

Ја са Лујзом потрчах ка вратима.

Тога дана је из гестаповског затвора, поред групе коју смо дошли да спасемо, побегло још 12 затвореника. Нико од наших није био ни рањен.

Касно те вечери наша макијевска веза пребацила нас је авионом до једне пољане. Тачно 24 сата пошто смо напустили Лондон ушли смо у авион који нас је вратио у Енглеску. Каква је била судбина капетана Хенца не знам.

ВЕЛИКИ АЛЕК

црта и пише Л. ФИШЕР по Џ. ЛОНДОНУ

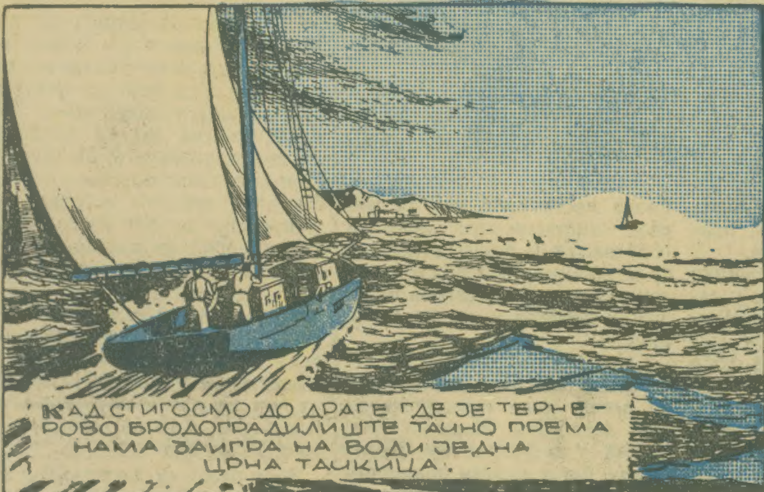

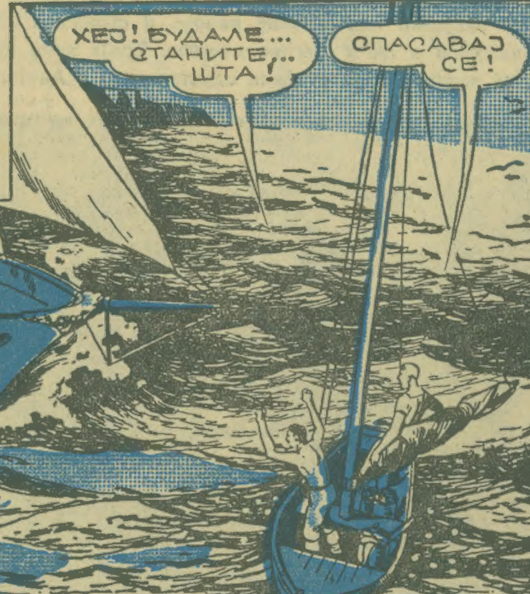

Пинг-понг сто на точковима

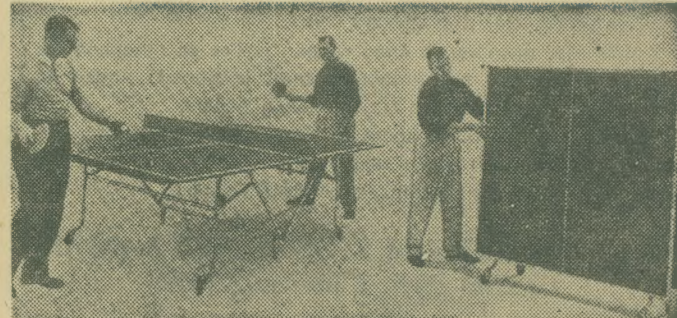

После завршене игре овај сто за стони тенис се може преклопити и на точковима одгурати до зида. За његово смештање не треба много простора јер овако склопљен дебео је свега 40 сантиметара.

Учимо шах

LXVI

У време када је био првак света у шаху, од 1921 до 1927 године, Капабланка је сматран непобедивим шахистом. На мечу за првенство у Буенос Аиресу, 1927 године, Аљехин је, после двомесечне борбе, победио „непобедивог" Капабланку и одузео му титулу првака света.

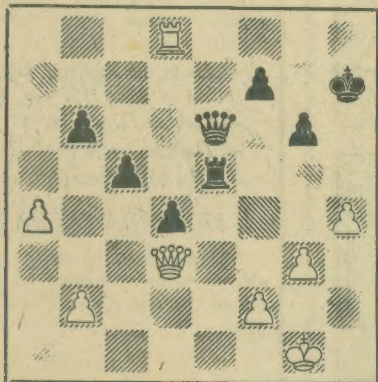

Ово је позиција из једне од партија које су Капабланка и Аљехин одиграли на мечу борећи се за звање првака света. Капабланка је бели, Аљехин црни, а материјално су потпуно једнаки. Пратите сада неколико Аљехинових потеза који, на први поглед, могу да се учине као почетнички. На потезу је црни, Аљехин.

1. ... Деб—е7 2. Тд8—б8, Де7—ц7 3. Тб8—ф8, Кх7—г7. Ради чега Аљехин овако узастопно напада и прогони Капабланкиног топа? Уочите да тај несрећни топ има сада само једно поље на које може да се склони! 4. Тф8—а8, Дц7—б7. Опет напад на топа! Капабланка може и сада да побегне с топом, али у том случају биће брзо матиран. Према томе, Капабланка има да бира између губитка топа и губитка партије. А то је исто, у игри са Аљехином.

Својим потезима, наизглед узалудним, Аљехин је тежио ситуацији у којој ће моћи, у исти мах, и да нападне противниковог топа и да противнику запрети матом. Он је то и постигао.

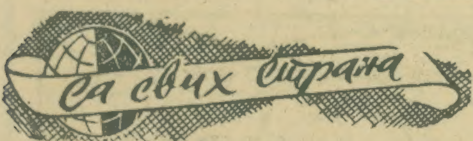

БИЉКЕ — ИЗВОР ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Према писању америчког „Часописа за хемиску физику" научници су дошли до још једног открића: у органским материјама светлост ствара електричну енергију. Ово откриће не само да пружа широке техничке могућности већ је и од ванредног значаја за науку. Сунчана или било која друга вештачка светлост производе у неким органским материјама електрични напон. У лабораторијама Калифорниског универзитета већ су начинили органску сунчану батерију.

Биохемичари су анализирали структуру хлоропласта, једног од елемената биљне ћелије, и установили да је она слична силицијуму у фотоелектричним батеријама. Светлост која пада на хлоропласт ствара електричну енергију која се може користити исто као и она настала неорганским путем у батеријама.

Органске „батерије" у којима настаје електрична енергија под утицајем светлости биће врло јевтине. Лако се производе синтетичким путем из угља и петролеја. Нарочита њихова вредност је у томе што оне раде не само под утицајем сунчане енергије већ и под дејством вештачке светлости.

Искоришћавање ових органских батерија биће врло разнолико. Например, аутомобил чији је кров покривен „фотоволтним" слојем добија електричну енергију за брисање прозора, за аутоматско отварање врата, радија итд.

ТЕПЕКСПАН-ЧОВЕК

Амерички научници су пронашли лобање, огњишта и камена оруђа људи који су живели од 9.000 године до 3.600 године пре наше ере. Тепекспан-човек нађен у пределу данашњег града Максика, први је траг људског живота из једног доба које је америчким преисторичарима досад било потпуно непознато.

Живот тих људи у Северној и Средњој Америци могао је бити прилично јасно реконструисан. Они су се већ бавили земљорадњом. Отприлике пре једне деценије научници су наишли на трагове људи који су живели неких 9.000 година раније. Између ових ловаца и земљорадника постојало је неиспитано време од преко 5.000 година. Једна карика између њих је тепекспан-човек, о чијем је открићу, недавно, др Хелмут де Тери са Колумбија универзитета у Њујорку поднео извештај друштву за унапређење науке. Даља ископавања на месту налаза вршиће друга америчка научна експедиција.

ГРОБЉЕ СЛОНОВА У ИТАЛИЈИ

Северозападно од Рима у селу Корнацано, радници су приликом копања темеља за једну кућу открили гробље слонова. У једној подземној јами су нашли кости хиљаде слонова. Италијански филолози су указали да још старе римске легенде говоре о таквим гробљима.

Да ли знате?

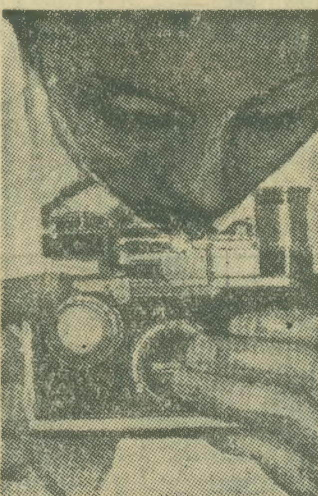

КАМЕРА КОЈА УВЕЛИЧАВА ХИЉАДУ ПУТА

У Јапану је направљена комбинација камере и микроскопа која ће корисно послужити истраживачима. Помоћу ње се увећавају снимљени објекти хиљаду пута. Точак који се налази напред мења фокус.

ПРВА МАТЕМАТИЧАРКА

Прва жена за коју се зна да се бавила математиком, филозофијом и астрономијом, звала се Хипатија (370—415) а живела је у Александрији. Предавала је математику и писала о њој. Касније, све до 17 века више се не појављује ниједна жена слична њој по позиву и угледу. Тек у 18 веку почињу жене опет да се интересују за науку.

„ОДУШЕВЉЕЊЕ" ПО ПОРУЏБИНИ

„Ернест Моле, стручњак за одушевљења" — стоји отштампано на посетници овог човека. Уствари он је шеф клаке — добро увежбане групе која према потреби пљеска — у главном позоришту у Бриселу. Моле организује „одушевљење" и на разним приредбама — ако му се то поручи. Клака је иначе одавно позната.

КРАТКЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Најдужи фјорд је Сорне који се налази у Западној Норвешкој. Увучен је у копно 220 километара. Ширина му је од 3—6 км, а дубина око 1000 метара.

Најтоплија морска вода је у Персиском Заливу на југозападу Азије, где је у површинском слоју забележена температура од плус 35,6 степени.

Најмоћнија природна машина је сурла слона која има 40.000 мишића. Слон њоме може да подигне једну тону увис или да одбаци човека 40 метара далеко.

Пчела радилица за време свог живота облети око 15—20.000 цветова. За један килограм меда потребно је да пређе око 400.000 километара, што значи да обиђе десет пута око земље.

Услед недовољног и неправилног лучења глеђи на круници зуба још пре него што зуб никне долази до неравнина, такозваних ерозија. Зуб када израсте може да буде већ потпуно деформисан.

Ваздух који се из разних слојева у земљи скупља кроз пукотине и најзад избија на површину разликује се по саставу од овог обичног који удишемо. Има више угљене киселине чак и до 14%, водене паре и гасова који су производ труљења.

МАЛИ РАДАР

Војници у САД врше пробе са лаким радарским уређајима које може на својим леђима да носи један човек.

РИБЕ И УЛТРАЗВУК

Рибе, захваћене ултразвучним пољем, прво се неравномерно, брзо крећу ка површини и широко отворених уста гутају ваздух. Уколико је дејство дуже настаје оштећење коже на њиховом телу, разарање и крвављење из шкрга као и цепање кожица између жбица на перајима. Затим се риба потпуно умири и најзад угине. Код жаба настаје парализа задњих екстремитета.

ЧУДНИ ВАЉЦИ

У први мах ова два ваљка изгледају као две огромне четке које припадају некој машини за прање рубља. Уствари то су ваљкасти бубњеви у које је утакнуто безброј дрвених штапића. Лаганим окретањем ових ваљака, врхови штапића се утапају у масу фосфора све док не добију главицу која се после трењем пали. Тако је палидрвце готово.

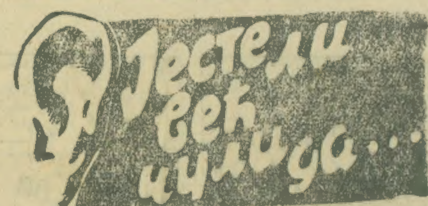

... неке врсте ајкула живе у рекама тропских и суптропских предела. У Америци се оне сусрећу у рекама Мисисипи, Магдалени и Амазони, у Африци — у Сенегалу и Замбези, у Азији — у Еуфрату, Инду, Гангу, Брамапутри, а у Аустралији — у Фицроју.

... од свих наших воћака крушка и јабука могу се највише развити. Тако у једној сезони на њиховим стаблима може да буде 50.000 до 100.000 цветова. Разуме се да се из свих ових цветова не развије плод.

... стари кинески лекари нарочито су обраћали пажњу на пулс. Они су разликовали 200 врста пулсева од којих 26 претсказују скору смрт болесника.

... у зони Панамског Канала наилазак ројева комараца објављује се пиштањем сирена.

... дечјих књига, тачније речено књига написаних и подешених за децу, није било до друге половине 17 века. Сматра се да је прву дечју књигу написао чешки педагог Јан Амос Коменски (1592—1671). Књига се звала „Свет у слици", била је илустрована, а објављена је 1651 године.

... на карти Огњене Земље многа насеља носе наша имена. Тако тамо постоји место које су основали наши исељеници и зове се Омиш.

... ирски сељаци везују свим својим овцама клепетуше око врата да би њихово звоњење одржавало будним увек дремљиве овчарске псе.

Дедине вештине

ИЗВУЋИ ПАПИР ИСПОД БОЦЕ

Стави на сто, близу ивице, повећу боцу воде или чега другог, па подметни дугачак комад папира — савијене новине — да виси са стола. Опклади се да ћеш извући папир а да не додирнеш боцу.

Твој противник ће покушати полако да вуче али неће успети. А ти узми новине левом руком и затегни, а десном снажно удари по папиру изван стола. Боца ће остати на свом месту а папир ће излетети.

То исто чини пекар кад лопатом меће хлеб у пећ, то радиш и ти кад стављаш угаљ: нагло се потегне подлога а оно што је на њој склизне. Ако си у колима па кола нагло крену, ти се завалиш на леђа. Ако нагло стану удариш носем у прву преграду. Кад трамвај пође, ти се заносиш натраг, кад стане полетиш напред. Кад би стајао позади на колима без ограде, а она изненадно и врло снажно повукла, ти би пао на ноге и остао стојећи. Све то бива због једне познате појаве у природи: све настоји да задржи исто стање — ако се креће хтело би увек да се креће, а оно што стоји да остане на миру, да се не миче. Та појава се зове закон истрајности или лењивости.

ДУВАЈУЋИ ИЗМЕЂУ ДВЕ БОЦЕ НЕЋЕШ УГАСИТИ СВЕЋУ

Постави две обле боце на сто једну до друге, али да између њих остане мали размак. Иза њих на 30 сантиметара постави запаљену свећу. Свима ће изгледати врло лако да је угасе дувајући између боца. Али ће се преварити — јер нико неће успети.

Због чега неће моћи? Кад се дува између боца дах прође и раздвоји се иза њих. Тако настаје непосредно иза боца простор са ретким ваздухом и туда струји други ваздух према боцама. Иако ће се, дакле, дувати у свећу пламен ће ићи према ономе који дува, а не од њега. Лако се може осведочити о овоме на води: постави два обла дрвета у воду али између њих остави узан простор. Водена струја ће протицати између облица и раздвојити се, а друга ће „узбрдо" тећи према њима.

КРОЗ БОЦУ УГАСИ СВЕЋУ

Стави боцу (не четвртасту) на сто, а иза ње на око 30 сантиметара запаљену свећу. Тада се клади да ћеш, дувајући у боцу, угасити свећу иза ње.

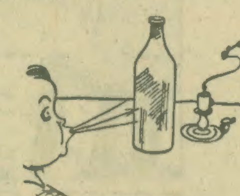

Нико неће веровати. А ти само снажно дуни у боцу и свећа ће се угасити.

Ствар је врло лако схватљива. Кад дунеш у боцу твој дах начини ваздушну струју која се раздели у две половине. Оне обиђу боцу, па се иза ње састану опет у једну струју и угасе свећу. Јачина струје је тада само мало слабија него да директно дуваш у свећу.

НЕВЕРОВАТНО АЛИ ТАЧНО

Десетоцифрени број састављен од основних десет цифара (од 0 до 9) може се одузети од другог броја састављеног од свих тих десет цифара, а да се добије опет број у коме се налази истих десет цифара. Која су та три броја? Ако не знате ево их:

```
  9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
— 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
— 9 7 5 3 0 8 6 4 2 1
```

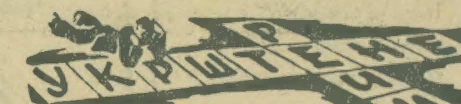

Водоравно: 1) слово латинице; 3) амерички књижевник (19 век); 5) споредан производ при фабрикацији шећера; 7) врста рибе; 9) службени спис; 10) музички термин; 11) предлог; 12) домаћа животиња; 14) река у Аустрији; 15) град у Пољској; 18) једна планета; 19) једна геометриска слика; 21) свеза; 22) хемиски знак за никл; 23) слово латинице; 25) узвик; 27) лична заменица; 28) град у Србији; 31) један минерал; 32) име француског књижевника („Жерминал"); 33) хемиски знак за алуминијум.

Усправно: 1) јединица електричног напона; 2) назив за државу у приватном праву; 3) психичка проба; 4) редни број; 5) врста мајмуна; 6) радно глаголско стање; 7) домаћа животиња; 8) Посејдонов син (по легенди); 12) врста гуштера; 13) животиња из породице жирафа; 16) индустриска област у Западној Европи; 17) лична заменица; 19) планина у Чехословачкој; 20) марка часовника; 21) једноцифрени број; 24) биљка из које се добија опијум; 26) промене на кожи код извесних обољења; 27) аутор драме „Ана Кристи"; 29) мрак; 30) једновалентни радикал.

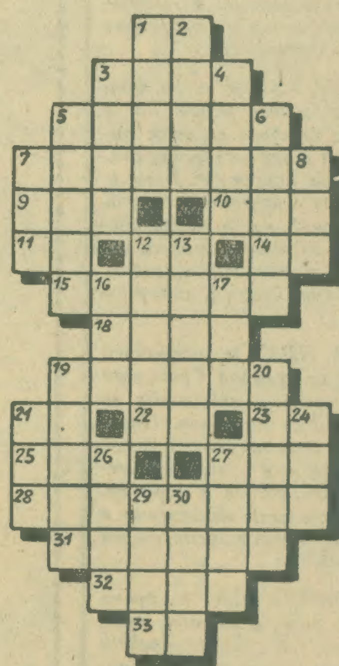

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ко; 3) моба; 5) Корана; 7) методика; 8) амо; 10) сто. 11) ча; 12) ес; 14) Ен; 15) лектор; 18) Оран; 19) ананас; 21) бр; 22) на; 23) та; 25) Иго; 27) Вах; 28) корозија; 31) („Новина"; 32) Зама. 33) са.

Усправно: 1) Коро; 2) обад; 3) мото; 4) анис; 5) Кемал; 6) актер; 7) мач; 8) Аон; 12) екран; 13) Стана; 16) еон; 17) она; 19) аргон. 20) стаја; 21) бик; 24) аха; 26) ороз; 27) бина; 29) овас; 30) зима.

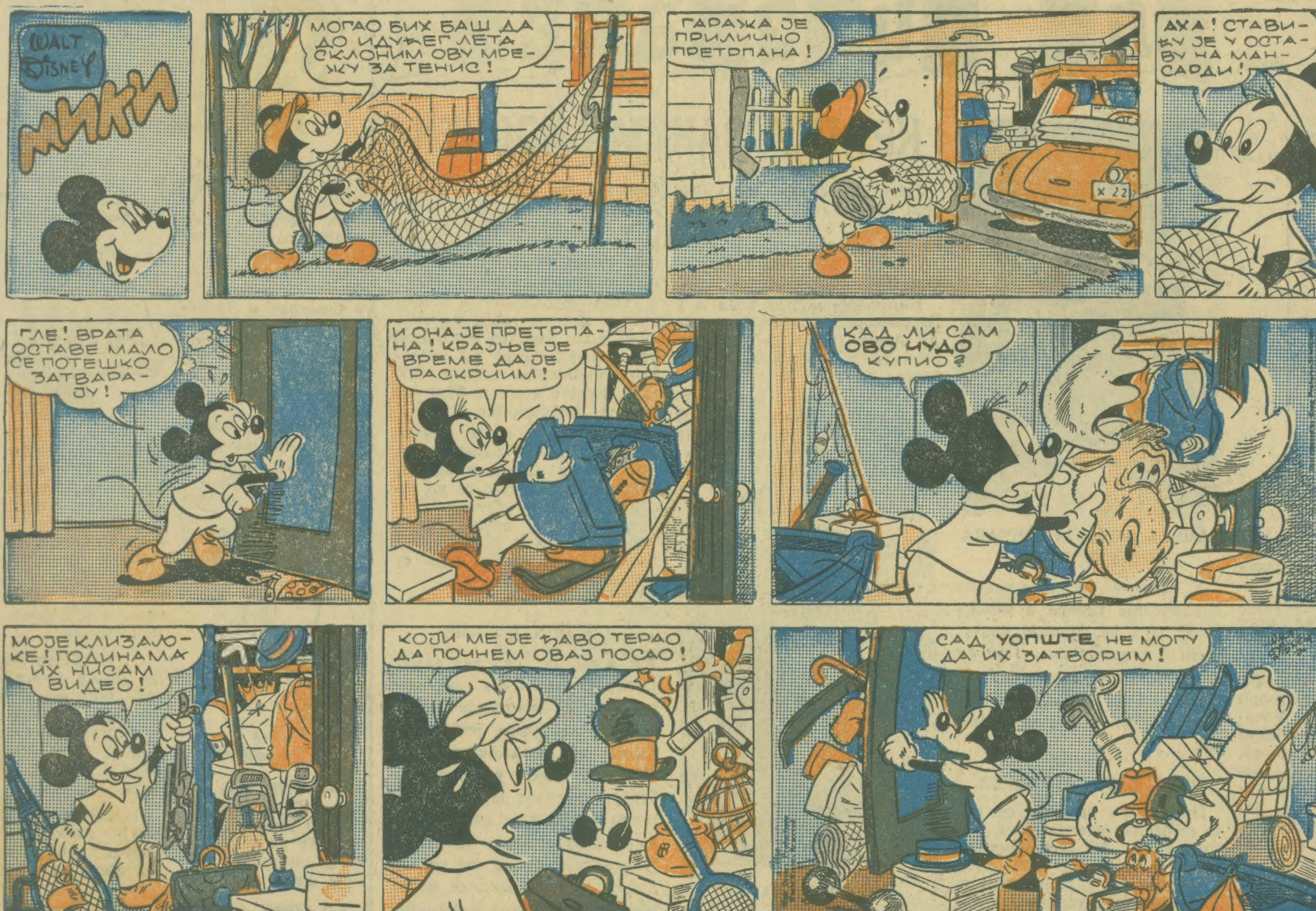

ЈОШ ЈЕ У МАСТИОНИЦИ

Влаја се задубио у цртање. Једнако умаче перо у мастионицу и шара по хартији.

— Шта то црташ, Влајо? — пита га ујка Паја.

— Цртам Плутона.

— Па где му је реп?

— Још је у мастионици.

МОДЕРНА ГУСКА

Белка купује на пијаци гуску и каже продавцу да хоће добру гуску, а не модерну.

— Како модерну, не знам шта то значи! — чуди се продавац.

— Па нећу гуску која је успела да сачува модерну линију.

ВЛАЈИНА МУДРОСТ

Учитељ у школи предаје о једнини и множини, па пита Влају:

— Влајо, како гласи множина од речи музичар?

— Оркестар, — одговара Влаја.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је бачија?

Шта је бита-уву, а шта је бива?

Шта је „са ира"?

Шта је поникеица?

Шта је трансгресија?

ОДГОВОР:

БАЧИЈА је склониште за стоку, нарочито за овце, у планинама Србије и Македоније. То су уствари колибе направљене од дасака, грања или прућа у којима се музе и припрема сир или кајмак.

Сувласници заједничке бачије називају се бачарима, а бачијање значи изгон стоке у високе планине. Бачило је место где сточари у заједници музу стоку и припремају млечне производе.

БИТА-УВУ је врста флауте са острва Фиџи. То је цев од бамбуса са више рупица од којих се две при свирању не покривају. Бива је јапански инструмент са жицама, нека врста мандолине. Служи за пратњу старих љубавних и ратничких песама. На њему свирају углавном жене.

„СА ИРА" је популарна песма из времена Француске револуције, а забрањена за време Директоријума. Написао ју је неки улични певач. Масе су ову песму одушевљено прихватиле и њоме изражавале своје негодовање и презир према људима старог режима.

ПОНИКВИЦА је, према Вуку, поље у планини међу шумом. У Бјелопавлићкој планини налазе се четири пониквице: Веља, Средња, Сува (нема воде) и Вражеврмачка.

ТРАНСГРЕСИЈА је постепено потапање копна морем.

БАШ ЧЕЛИК

Одговорни уредник Стојилько Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд Македонска 31. — Тек. рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.